

A LIGETSORI ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA



Módosította: a Ligetsori Óvoda nevelőtestülete

2018.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	3
Törvényi háttér	4
1. ÓVODÁNK SAJÁTOS ARCUALATA	5
1.1. Óvodánk társadalmi környezete	6
2. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ADOTTSÁGAIBÓL FAKADÓ ELVEINK ÉS FELADATAINK	6
2.1. Gyermekképünk	6
2.2. Óvodaképünk	7
2.3. Jövőképünk	8
2.4. Pedagógusképünk	9
2.5. Az óvoda funkciói	10
3. NEVELÉSI ALAPELVEINK	11
3.1. Az óvodai nevelés rendszere	13
4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	14
4.1. Óvodai nevelésünk általános feladatai	14
4.2. Egészséges életmód alakítása	14
5. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAMUNK	16
5.1. Az egészségfejlesztés feladatai	22
6. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS	32
7. AZ ANYANYELV-, ÉRTELMI NEVELÉS ÉS FEJLESZTÉS MEGVALÓSÍTÁSA	35
8. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	38
8.1. Személyi feltételek	38
8.2. Napirend	41
8.3. Az óvoda hagyományos ünnepei	42
8.4. Tárgyi feltételek	43
9. ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI ÉSAZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI	43
9.1. Játék	45
9.2. Munka jellegű tevékenységek	48
9.3. A külső világ tevékeny megismerése – matematikai tartalmú tapasztalatszerzés ...	51
9.4. Zöld óvoda program	54
10. INTEGRÁLT TERÜLETEK	56
10.1. Verselés, mesélés	56

10.2. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	58
10.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	60
10.4. Mozgás, testnevelés	62
11. SAJÁTOS FELADATAINK AZ ÓVODÁBAN	65
11.1. Inkluzív nevelés, integrált nevelés	65
11.2. Inkluzív nevelésre vonatkozó elveink	65
12. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK BEFOGADÁSA ÉS FEJLESZTÉSE AZ ÓVODAI NEVELÉS SORÁN	66
12.1. Hallássérült gyermek	68
12.2. Enyhe értelmi fogyatékos	68
12.3. Autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek	69
12.4. Egyéb pszichés fejlődés zavarai (súlyos tanulási-, figyelem vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő gyermekek	70
12.5. Beszéd fogyatékos	71
12.6. A beilleszkedési, magatartási nehézséggel összefüggő pedagógiai tevékenységek	72
12.7. Tehetséggondozás	73
13. TERVEZÉS, SZAKMAI DOKUMENTUMOK, MÉRÉS, ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS	74
14. GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK AZ ÓVODÁBAN	77
14.1. Kompetenciák és feladatok a gyermekvédelem területén	78
14.2. A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek	79
14.3. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	80
15. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	80
16. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE	82
16.1. Az óvoda és a család kapcsolata	82
16.2. Kapcsolat a társintézményekkel	84
17. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES – MINIMÁLIS – FELSZERELÉSE, ESZKÖZÖK JEGYZÉKE	87
18. AZ IKT ESZKÖZÖK HASZNÁLATÁNAK LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODÁBAN	88
19. PEDAGÓGIAI NEVELÉSI PROGRAMUNK BEVÁLÁS VIZSGÁLATÁNAK MÉRÉSE, ÉRTÉKELÉSE	90
19.1. A szervezetfejlesztés feladatai	90
20. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	91

BEVEZETÉS

Nagy hatással van gyermekeinkre az őket körülvevő, folyamatosan változó és felgyorsult világ. Ugyanakkor nekünk, pedagógusoknak is szem előtt kell tartanunk az új szakmai, törvényi és külső környezeti változásokat. Óvodánk pedagógiai programjának újragondolását az Óvodai nevelés országos alapprogramjának iránymutatása, szellemisége, cél-és feladatrendszerének szem előtt tartása, a 2011. évi CXC. köznevelési törvény valamint intézményünk sajátosságai tették szükségessé.

Pedagógiai programunkban foglaltak a kiindulópontja és meghatározója annak a közös értékrendnek, amelyet az intézmény valamennyi dolgozójának követnie kell, az óvodánkba járó gyermekek sikeres nevelése és fejlesztése érdekében. Alapvető szempont a gyermekközpontúság, a befogadó nevelés, a gyermekek egyediségének elfogadása, szeretete és tisztelete, valamint a játék, mint az óvodás gyermek fő tevékenysége.

Nevelőtestületünk helyi programjának módosítása során törekedtünk arra, hogy figyelembe vegyük az elmúlt évek nevelőmunkájának eredményeit és sikereit, továbbá, hogy jövőt orientáló szakmai képet vázoljunk fel az érdeklődők számára.

Az útmutatásokat figyelembe véve programunk módosításánál az általános célok és feladatok mellett adottságainkat felismerve, Pedagógiai Programunk kiemelt feladatának a **környezet megismertetését, megszerettetését és védelmét, a környezettudatos magatartás kialakítását** emeljük ki. Fokozottabban élünk azzal a lehetőséggel, hogy megőrizzük helyi szokásainkat, hagyományainkat és eredményeinket, melyek elősegítik annak a sokszínűségnek és megtartását, mely óvodánkat jellemzi. Az óvodapedagógusok maguk választotta egyéni módszereit építjük be a teljes óvodai tevékenységbe, mert az tovább alakítja, csiszolja önálló arculatunkat. Ezen túl kiemelt célunk, a családi nevelésre alapozó, élményekre épülő, nyugodt, biztonságot adó óvodai légkör, melyben a gyermek egyéni fejlettségéből kiindulva teljes személyiségének fejlesztése során a szabad játék, az aktív és tevékenységet biztosító óvodai élet megszervezése.

A program olvasása során remélhetőleg hamar nyilvánvalóvá válik, hogy intézményünk nevelőközösségének meghatározó szempontja, hogy a hozzánk járó gyermekek érzelmi biztonságban töltsék óvodás éveiket. Mindennapjaink tervezésénél és megvalósításánál kiemelt helyen kezeljük, hogy a szülőkkel együttműködve ideális - „ahová szeretünk járni, ahol jó lenni” - életteret alakítsunk ki.

A Programunkban megfogalmazottak megvalósításával arra törekszünk, hogy a köznevelési és fenntartói elvárásoknak eleget tegyünk, és óvodánk hosszú távú jövőjét biztosítsuk.

Gelencsér Rita
óvodaigazgató

Törvényi háttér

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról - 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról - 2011. évi CLXXIX. Törvény a nemzetiségek jogairól - 1997. évi XXXI. tv. a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 277/1997. (XII.22.) kormányrendelet a pedagógus – továbbképzésről, a pedagógus szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 32/2012 (X. 8.) EMMI rendelet a SNI gyermekek óvodai nevelésnek irányelvééről
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- A Ligetsori Óvoda Alapító Okirata

1. ÓVODÁNK SAJÁTOS ARCULATA

Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése 2012-ben - a 285/2012. (V.30.) számú határozattal - a Palotavárosi Óvodát, mint intézményegységet a Ligetsori Óvoda intézményéhez csatolta, beolvadással.

<i>Az intézmény neve:</i>	Ligetsori Óvoda
<i>Székhelye:</i>	8000 Székesfehérvár, Liget sor 49. B épület
<i>Tagintézménye:</i>	Ligetsori Óvoda Palotavárosi Tagóvodája 8000 Székesfehérvár, Kelemen Béla u. 30/B
<i>Fenntartó neve:</i>	Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata

Óvodánk mindkét épülete Székesfehérvár Megyei Jogú Város legszebb zöldövezeti részében található. A Ligetsori Óvoda 1979-ben, nyolc csoportszobával, CLASP rendszerrel épült, a Palotavárosi Tagóvoda 1998 óta, két szinten, összesen négy csoportszobával várja a gyermekeket. Az óvoda összesen 12 csoporttal működik, a gyermekcsoportok összetétele homogén. Óvodánkba nagyrészt körzetes gyerekek járnak, de az elmúlt néhány évben keresettebb lett a szülők körében, egyre magasabb a körzeten kívüli jelentkezők száma. A családok szociális és anyagi helyzete eltérő, krízishelyzet ritkán fordul elő.

A csoportszobák esztétikusak, szolgálják a gyermekek mindennapi komfortérzetét, a kiszolgáló helyiségek felújítása folyamatos. Az egészséges életmód alakításához a feltételek adottak.

Az inkluzív nevelés évek óta jelen van intézményünkben, alapító okiratunk tartalmazza, s ennek megfelelően fogadjuk az integrálható, sajátos nevelési igényű gyermekeket. A Szakértői Bizottság szakvéleménye alapján érzékszervi (hallás) fogyatékos, beszéd fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem-, vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő gyermekek fogadása biztosított. A csoportokban a pedagógiai asszisztensek jelenléte is hozzájárul az óvodapedagógusok integráló, nyugodt, kiegyensúlyozott fejlesztő munkájához.

Pedagógiai munkánkban a hangsúly a közvetlen, spontán módon adódó nevelési és ismeretszerző helyzetekre és a cselekedtetésre tevődött. Inkluzív szemlélet és komplexitás jellemzi munkánkat, mindig a teljes személyiség fejlesztésére törekedve.

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ahol törekszünk a gyermeki személyiség kibontakoztatására, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést. Ez az egyik alapja a család és az óvoda jó együttműködésének.

1.1. Óvodánk társadalmi környezete

Az elmúlt évtizedben, különösen az utóbbi években a nemzetközi hatásoknak köszönhetően hazánk jelentős változásokon ment keresztül. Természetes, hogy az oktatás, ezen belül az óvodai nevelés sem tudja kivonni magát ezek alól az általános társadalmi hatások alól, melyek közvetlenül befolyásolják életünket.

Egyrészt a társadalom oldaláról jövő elvárás számunkra, hogy a színvonalas óvodai neveléssel hosszabb távon a jövő embereit neveljük, nemzeti hovatartozásukat megalapozzuk, annak sokszínűsége mellett érvényesítsük azokat az általános igényeket, melyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermekek érdekeinek figyelembevételével megfogalmaz, valamint, hogy biztosítsuk az esélyegyenlőséget, segítsük az előítéletek lebontását, a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődését. Másrészt, mivel a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, - s ebben az óvodák esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be -, meg kell felelnünk közvetlen, szűkebb környezetünk és az ott élők sokszínűségének, a szülők óvodával szemben támasztott változó igényeinek, melyek a családok különbözőségéből adódóan igen sokrétűen jelennek meg, és az évek során az általános értékrend változásával erősen átalakultak.

2. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ADOTTSÁGAIBÓL FAKADÓ ELVEINK ÉS FELADATAINK

2.1. Gyermekképünk

A folyamatosan változó társadalmi körülmények, és a közvetlen, szűkebb környezetből érkező spontán és tervszerű hatások együttesen határozzák meg a gyermek egyéni és sajátos, életkoronként változó szükségleteit. Ezek együtthatását figyelembe véve óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszünk. Biztosítva minden gyermek számára az egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelést, az egyéni érési folyamatához igazított fejlesztést, melyben személyiségük szabadon kibontakozhat, testileg, lelkileg harmonikusan fejlődhetnek, meglévő hátrányaik csökkenhetnek.

Az óvodáskorú gyermek alapvető sajátossága, hogy játékán keresztül olyan élményekhez, ismeretekhez jut, amelyek biztosítják érzelmi és értelmi fejlődését. Ennek megfelelően a gyermeket a különböző tevékenységek során olyan tapasztalatok birtokába juttatjuk, hogy képes legyen a környező világban eligazodni, nyitottan, érdeklődéssel, befogadással forduljon környezete felé. Rendelkezzen pozitív énképpel, legyen önálló, kreatív gondolkodású, tudjon nevetni, felfedezni, csodálkozni. Legyen nyitott az

együttműködésre, kapcsolatait a türelem, megértés és a különbözőségek elfogadása, tisztelete jellemezze.

A hagyományok, népszokások felelevenítésével, múltunk, gyökereink megismertetésével olyan embereket nevelünk, akiknek alapműveltségében természetes módon jelen van népi kultúránk, nemzeti identitásunk. Természet- és környezetbarát szemléletmód kialakításával a jövő nemzedékének lehetőséget adunk egy élhetőbb jövő kialakítására.

2.2. Óvodaképünk

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, melyben az óvoda kiegészítő - esetenként hátránycsökkentő - szerepet vállalhat. Az évek során olyan gyermekközpontú pedagógiai környezetet alakítottunk ki, ahol természetes a pedagógiai attitűd az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő munkatársak, a szülők, és a gyermekek számára egyaránt. A szülői házzal együttműködve biztosítjuk az óvodás korú gyermekek fejlődését, és megteremtjük nevelésük optimális feltételeit. Gondoskodunk testi, lelki szükségleteik kielégítéséről az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes légkör és a fejlesztéshez szükséges feltételek megteremtésével.

A szabad játék megteremtése kiemelkedő helyet kap, az óvodai élet megszervezésében melyen keresztül közvetítjük az ismereteket, a tapasztalatokat és műveltség tartalmakat, fejlesztjük képességeiket, egyéni fejlettségüknek, - testi, szociális és értelmi érettségüknek -, életkori sajátosságaiknak megfelelően.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különös figyelmet fordítunk az egyéni fejlődési ütemre, valamint a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásában. Sokrétű tevékenységeken keresztül szabad teret adunk, hogy megismerhessék, felfedezhessék környezetüket, egyéni készségeik, képességeik kibontakozhassanak, személyiségük megfelelően fejlődhessen.

A tárgyi környezet, a pedagógiai tevékenységrendszer alakításával segítjük környezettudatos magatartásuk kialakulását. Olyan körülményeket, környezetet teremtünk a gyermekek számára, mely a segíti a környezettudatos magatartás megalapozását, kialakulását. A Palotavárosi Tagóvodában aktív résztvevői vagyunk a Zöld Óvoda programnak. Az egészséges életmód szokásrendszerének kialakításával szeretnénk elérni, hogy a gyermekek mozgáskedve és mozgásigénye életük természetes részévé váljon.

Az anyanyelv, a kommunikáció, óvodai nevelésünk minden tevékenységi formájának szerves része. Az anyanyelv ismeretére, szeretetére neveléssel, a néphagyományok ápolásával hangsúlyt fektetünk a gyermekek magyarságtudatának erősítésére. Ugyanakkor lehetőséget teremtünk arra is, hogy a más nemzetiségű családokból jövő gyermekek bemutathassák saját népük nyelvét, hagyományait, szokásait, irodalmát, dalait. Ezzel segíteni kívánjuk önazonosságuk megőrzését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az alapvető emberi és szabadságjogok védelmét.

A nevelés során nagy hangsúlyt helyezünk az egyetemes emberi értékek közvetítésére,

a helyi hagyományok és szokások, a kulturális örökség megismerésére, ápolására is.

Nem adunk teret az előítéletek kibontakozásának, sem társadalmi sem nemi, sem egyéb értelemben. A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A gyermeket, mint önálló személyiséget bizalommal, gondoskodással, elfogadó szeretettel, tisztelettel és megbecsüléssel, vesszük körül.

Nevelésük során célunk, hogy elősegítsük személyiségük harmonikus fejlődését, olyan személyiségjegyek alakulását, melyek megkönnyítik számukra a társadalom normái közötti eligazodást. Így szeretnénk elérni, hogy a gyermekekben megteremtődjenek a következő életszakaszba való átlépés belső pszichikus feltételei.

2. 3. Jövőképünk

Olyan óvodát szeretnénk, ahol a gyerekek jól érzik magukat, amely szeretetet és biztonságot áraszt. Ahol próbálgathatják lehetőségeik és képességeik határait, ahol biztosított a gyermeki személyiség tiszteletben tartása, az egyéni és életkori sajátosságok figyelembevételével.

Pedagógiai programunk módosításakor célul tűztük ki a szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozását, olyan képességek és készségek tudatos fejlesztését, amelyek elősegítik a természetes és az ember által épített, létrehozott környezettel – pontosabban az ott lévő értékekkel – való harmonikus kapcsolatot, a környezeti problémák iránti érzékenységet, a helyes értékrendszer, a természet-, és a környezetbarát magatartás alapjainak megteremtését, a helyi sajátosságok felhasználásával. Építve óvodánk és lakóhelyünk hagyományaira, és a jeles napokra, valamint a környezettudatos életvitel kialakítását (az energiával; vízzel; árammal való takarékoskodás; a pazarlás elkerülése; szelektálás fontossága).

Szeretnénk, ha óvodánk olyan helyé válna, ahol elegendő idő, tér, és közös élmény áll a gyerekek rendelkezésére ahhoz, hogy a különféle tevékenységekben maximálisan kiteljesedhessenek.

Alapvető tevékenységi formának a játékot tekintjük, ezért a mindennapokat úgy szervezzük, hogy a gyermekek annak minden percét játékként élhessék meg. Az önkéntességre, a belső késztetésből fakadó kíváncsiságára építve tevékenykedünk. Az óvodások megismerési vágyára építve – a gyermeki idegrendszer plaszticitására alapozva – a velünk élő környezet könnyen „nyitott könyvvé” válik a gyermekeink számára.

Nagy hangsúlyt fektetünk a prevencióra: az arra rászoruló gyerekek mielőbbi kiszűrésére, egyéni fejlesztésére. Mindezt olyan óvodapedagógusokkal kívánjuk elérni, akik kreatívak, és képesek a folyamatos megújulásra.

Mottónk:

Sikeres pedagógiai munkával, sikeres óvodapedagógusokkal a sikeres óvoda megteremtése!

2.4. Pedagógusképünk

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermekek számára. **Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.** A pedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent minden gyermek számára, ezért a pedagógusi tevékenységek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

Intézményünkben törekszünk a pedagógusok előmeneteli rendszeréhez kapcsolódó, az Önértékelési Programunkban a pedagógusokkal szemben megfogalmazott elvárásoknak megfelelni, a kompetenciáinkat fejleszteni.

Óvodapedagógusaink:

- Rendelkeznek a pedagógiai munkájukhoz szükséges korszerű, módszertani tudással, folyamatosan fejlesztik pedagógiai és módszertani ismereteiket, személyiségüket.
- Olyan módszereket alkalmaznak, amelyek elősegítik a tanítás-tanulás eredményességét. A tevékenységekben megvalósuló tanulási folyamat alatt alkalmazzák a komplexitást. Elfogadó, segítő, támogató attitűdjük mintát jelent a gyermek számára.
- Pedagógiai programunk cél-, feladat-, tevékenységrendszerét szem előtt tartva, a belső tartalmat igazítják a nevelési gyakorlatukhoz, a helyi értékek és a hagyományok beépítésével.
- A csoport szokás- és szabályrendszerét az óvoda értékrendjéhez igazodva alakítják ki, figyelve a magyar nemzeti értékek beépítésére is.
- A hatékony pedagógiai munka érdekében keresik az innovatív lehetőségeket, törekednek az új irányok és lehetőségek megismerésére és kipróbálására.
- Jól ismerik a tanulási és képességfejlesztési segédanyagokat, eszközöket, digitális eszközöket, melyeket, céljaikat szem előtt tartva tudatosan alkalmaznak.
- Pedagógiai munkájuk tervezése során szem előtt tartják a logikus, egymásra épülő elrendezést.
- Pedagógiai terveik megvalósításában folyamatosan felülvizsgálják azt, elemzik annak eredményességét.
- A gyermekek fejlesztése érdekében felhasználják a szabad játék nyújtotta lehetőségeket.
- A módszertani szabadság elvével élve - építenek a gyermekek tapasztalataira, spontán ötleteire, melyekkel személyiségüket a játék, munka, tanulás tevékenységeivel formálják. A gyermekek fejlesztését egyéni, illetve mikro-csoportos formában végzik.
- A gyermekek egyéni képességeit és igényeit figyelembe véve differenciálnak, előnyben részesítik a tapasztaláson alapuló módszereket.
- Gondoskodnak a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi képességeinek felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az eredmények rögzítéséről.

- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, gyermekcsoportban történő nevelését és fejlesztését tervezetten valósítják meg, melynek megvalósítása érdekében is folyamatosan képzik magukat.
- Nyitottak a szülők, az intézményvezető, a kollégák, valamint a szaktanácsadó visszajelzéseire. Az észrevételeket szakmai fejlődésük érdekében jobbító szándékkal fogadják, felhasználják azokat munkájuk során.
- A nevelőtestület tagjaival megosztják tudásukat, tapasztalataikat, segítséget nyújtanak szakmai, módszertani kérdésekben.
- A pozitív együttműködés elvét alkalmazva törekednek arra, hogy megismerjék a gyermekek más forrásból szerzett tudását (család, bölcsőde), amelyre építik munkájukat.
- Feltétel nélküli bizalmat mutatnak a gyermekkel szemben, értékelésük során pozitív megerősítést alkalmaznak.
- A pedagógiai folyamatokat figyelemmel kísérik, tudatosan terveznek, hosszútávon átgondolják azok hatásait és az elért eredményeket elemezve képesek a változtatásra, korrekcióra.
- A gyerekek érdeklődésének felkeltésére és folyamatos fenntartására változatos módszereket alkalmaznak.
- Módszereiket az életkori sajátosságok figyelembe vételével választják meg.
- Biztosítják az elmélyült tevékenységhez, tapasztalatszerzéshez szükséges feltételeket.
- Tudatosan, tervszerűen, naprakészen vezetik az óvodai dokumentumokat.
- Szakmai ismereteikkel, tapasztalataikkal támogatják a pályakezdő és új pedagógusok munkáját.
- Minden szinten törekednek emberi kapcsolataik javítására, céljaik megvalósítása érdekében összehangolt munkát végeznek a csoportban dolgozó többi felnőttel.
- A megbeszéléseken, értekezleteken szakmai felkészültségük révén határozottan, jól felépített gondolatmenettel rendszeresen nyilvánítanak véleményt. Kulturáltan, pedagógiai tényekkel alátámasztva vesznek részt szakmai vitákban, törekednek a problémák közös megoldására.
- Pedagógiai tevékenységeik során olyan módszerek alkalmazására törekednek, amelyek elősegítik a gyermekek pozitív önértékelési készségeinek megalapozását, fejlesztik énképük alakulását valamint önkifejező törekvéseiket.

2.5. Az óvoda funkciói

- A gyermeket védő-, óvó funkció
- Nevelő, sokoldalú személyiségfejlesztő funkció
- Szociális funkció

Óvodai nevelésünk célja:

- Szoros, őszinteségen alapuló kapcsolat ápolása a családokkal annak érdekében, hogy óvodai nevelésünk a családi nevelés kiegészítőjévé váljon, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltsön be.
- Szeretetteljes légkör megteremtése, melyben a gyermek a mindennapi tevékenységeit örömmel végezve, óvodánkban érezze magát otthon.
- Az inkluzív pedagógiai szemlélet megvalósítása, a kiemelt figyelmet igénylő (különleges bánásmódot igénylő, hátrányos helyzetű) gyermekek befogadásával.
- A gyermek speciális testi, lelki, szellemi szükségletének kielégítése.
- A gyermek óvodáskor végére érje el az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.
- A szabad játék minél optimálisabb szintű kielégítése, ehhez a megfelelő feltételek megteremtésével, az óvodapedagógus tudatos játéktámogató magatartásával.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés.

A 3 - 7 éves gyermekek életkori sajátosságainak figyelembe vételével a sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítésén, a helyes életritmus kialakításán túl **sajátos célunk:**

- A magyarságtudat csírájának elhintése, a szülőföld szépségének megláttatása, hogy gyermekeink hazájukhoz, annak (nép)hagyományaihoz ragaszkodó emberekké váljanak.
- A környezet alakítása, környezetvédelem, környezettudatos szemléletmód kialakítása.
- Olyan szokások, szokásrendszerek kialakítása, melyekkel elősegítjük a gyermekek, élőlények szeretetére, tiszteletére nevelését.
- A környezet humánus életérzésének és átélését kívánjuk segíteni, melyben a rácsodálkozás, rádöbbenés pillanatai ötvöződnek a tapasztalással és az ismeretekkel. Így a természetképük élményeiken keresztül alakul ki.
- Minél több lehetőség teremtése a tapasztalatok, élmények szerzésére, melyekkel ismereteiket bővítjük.
- Élmények feldolgozásánál az egyes nevelési területeken belül, minél több lehetőség kihasználása az ismeretek bővítésére, az egyéni fejlesztésre.
- Egészséges életmódra, a mozgás szeretetére nevelés.

3. NEVELÉSI ALAPELVEINK

Az óvodás korú gyermek életkori és egyéni sajátosságainak szem előtt tartásával sokoldalú, egészséges, harmonikus személyiségfejlesztés, a legmegfelelőbb tevékenységi formákkal, a tervszerű, rendszeres mozgás hangsúlyozásával.

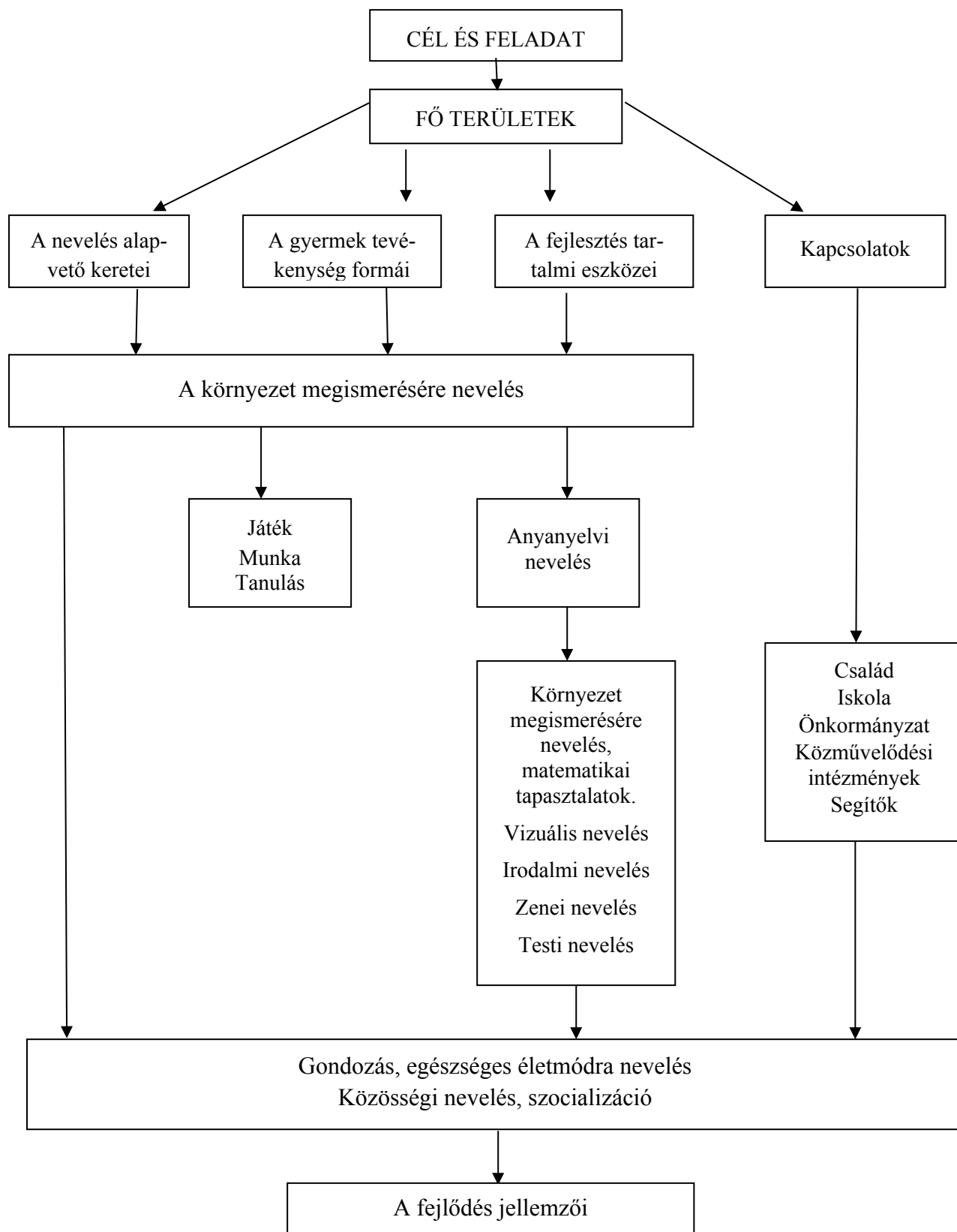
- Az alapvető emberi és szabadságjogok, valamint a gyerekeket megillető jogok maximális érvényesítése, az **esélyegyenlőség** biztosítása. A hátrányos megkülönböztetés tilalma.
- A gyermekek mindenképp felett álló érdekeinek figyelembe vétele.
- Az alapvető erkölcsi normák betartása, betartatása.
- Meghitt, szereteten alapuló óvodapedagógusi attitűd, pedagógiai igényesség. A pedagógusok és a pedagógiai munkát segítők modell értékű befogadó, elfogadó és segítő attitűdje. A gyermekek számára közvetített megfelelő viselkedéskultúra, magatartásformák és pozitív minták.
- A gyermek változó testi, lelki, szellemi állapotának és **szükségleteinek** megfelelő legoptimálisabb fejlesztéséhez szükséges lehetőségek, feltételek biztosítása, tekintettel a kiemelt figyelmet igénylők gyermekek igényére is, az **egyenlő hozzáférés biztosításával**.
- Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik. Olyan óvodai nevelés megvalósítása, melyet a gyerekek iránti bizalom, felelősség és szeretet hat át.
- A tanulási képességeket meghatározó funkciók egyéni fejlettséghez igazodó differenciált fejlesztése, építve a gyermek spontán aktivitására.
- A gyermek életkori sajátosságainak megfelelő műveltség tartalmak biztosítása.
- Inkluzív pedagógiai szemlélet érvényre juttatása.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek segítése és felzárkóztatása, a kiemelten tehetséges gyermekek képességeinek kibontakoztatása.
- Együttműködés a szülőkkel, a nevelésben résztvevő egyéb szakemberekkel, partnerekkel.

Életünk minőségét, valamint egészségünket alapvetően befolyásolja és meghatározza a bennünket körülölelő természeti és társadalmi környezet minősége, állapota. A 21. század társadalmi és globális problémái ismertek. A környezetben visszafordíthatatlan, legtöbb esetben kedvezőtlen változások indultak el – klímaváltozás, élőhelyek eltűnése, fajok kihalása.

- A gyermek, mint egyén a közösség tagja. A gyermek és a felnőttek szeretetteljes, biztonságot nyújtó, gondoskodó légkörben történő együttélésével törekszünk a gyermek személyiségének teljes kibontakoztatására.
- A közösség szemléletformáló ereje kihatással van az egyénre. A célokat megfogalmazva közvetíthetjük, az értékeket, mint pl.: létezni – vagy birtokolni döntése, a létezés csodájának elismerése, az élet szeretete, tisztelete a külső, belső világ összekapcsolása stb.
- A **környezettudatos magatartás** kialakításának, jelentőségének hangsúlyozása, a gyermekek gondolkodásának, felfogásának megalapozása, rajtuk keresztül a szülők szemléletmódjának alakításában.

Óvodánk helyi programjának is ez a felfogás az alapja, mely szemlélet áthatja az egész Pedagógiai Programunkat.

3.1. AZ ÓVODAI NEVELÉS RENDSZERE



4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

4.1. Óvodai nevelésünk általános feladatai

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől – kötelezően - az iskolába lépésig. Feladata, az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Mindezt óvodáskorú gyermek fejlődési jellemzői, aktuális fejlettségi szintje és az előzetes, más forrásból származó – bölcsőde, család - tudásának, tapasztalatainak felhasználásával.

1. Az egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési programunk
2. Érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés;
3. Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés;
4. Környezettudatos szemléletmód.

4.2. Egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, valamint a gyermekek testi fejlődésének elősegítése az óvodás életkorban kiemelt jelentőségű. Az óvodai egészségnevelés háttere a család. A gyermek számára a modellt a szülők, valamint a közvetlen környezet jelenti.

Az egészség védelme és karbantartása tanítható, fejleszthető. Óvodáskorban az egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van, melynek sajátos jellemzői az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságaira vezethetők vissza. A kisgyermek egészséges életvitelének alakításában és egészséges testi fejlődésének elősegítésében a család mellett az óvodában dolgozók is nagy felelősségük van. Ahhoz, hogy jól átgondolt, megszervezett, tervezett és eredményes egészségnevelő munkát tudjunk végezni, elsősorban a felnőttek – óvodapedagógusok és segítők – egészségtudományi ismereteinek, egészségvédelmi szemléletének fejlesztésére van szükség. Kiemelt feladatunk a prevenció.

A **teljes körű egészségfejlesztés** célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Alapvető feladataink a gyermek testi fejlődésének elősegítése, Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása” Továbbá kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a környezettudatos magatartás, az ehhez kapcsolódó

szokások kialakításának is. Ennek megfelelően a tervezett tevékenységek a gyermekek életkori, testi, szellemi és lelki sajátosságaihoz, a gyermeki személyiséghez igazodnak.

A megfelelő szakembereket vonjuk be a speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátásában, mint pl.: gyermekorvos, védőnő, pszichológus, gyógypedagógus stb. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek gondozási feladataiban a (gyógy)pedagógiai asszisztens - a szülővel, az óvodapedagógusokkal együttműködve - egyénre szabott segítséget nyújt.

5. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAMUNK

A nevelési intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési-oktatási intézményben végzett tevékenységet, a pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermekek és a szülők részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy ezzel a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Az óvodai egészségnevelési feladatainkat két, nem mereven elhatárolt részre osztva **egészségfejlesztés** (promóció) és **megelőzés** (prevenció), melyek az óvodai nevelés valamennyi szakaszát áthatják.

A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladataink az alábbi területekre terjednek ki:

- Az egészséges táplálkozás;
- a mindennapi mozgás, testmozgás;
- a testi és lelki egészség fejlesztése, magatartási problémák kezelése;
- a bántalmazás megelőzése;
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás;
- a személyi és környezeti higiéne, pszichológiai tanácsadás.

A teljes körű egészségfejlesztés figyelembe veszi a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, beilleszthető a nevelési-oktatási intézményben megvalósuló átfogó prevenció programokba.

1. Testi és lelki egészség

Az óvodára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében. Minden tevékenységével szolgálnia kell a gyermekek egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Személyi és tárgyi környezetével az óvoda segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyerekek egészségi állapotát javítják. Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek

megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésre valamint a harmonikus élet értéként való tiszteletére is nevel. A pedagógusok készítsék fel a gyerekeket arra, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani.

2. Alapelvek, célok

A környezet és az egészség egymástól el nem választható fogalmak. A természet-környezet óvása és védelme nélkül nem beszélhetünk egészséges emberi életről sem, mivel az ember a természet része. Az általa okozott természeti-, környezeti szennyeződések károsan hatnak vissza a saját szervezete működésére. Ennek szellemében kívánjuk nevelni a ránk bízott gyerekeket, és programunkkal a szülők és környék lakóinak környezet- és egészségtudatos magatartását is fejleszteni kívánjuk.

3. Helyzetkép

Székesfehérvár a Közép-Dunántúl régió központjaként a Velencei-tó „szomszédságában”, helyezkedik el. Óvodánk mindkét épülete a város legszebb zöldövezeti részében található. Lakókörnyezetünk vegyes összetételű, lakótelepen és kertes házban élő gyermekek egyaránt járnak óvodánkba.

Mindkét épületet körülvevő házak között tavak, füves területek, játszóterek, szabadidőközpont van kialakítva. A zöldövezeti rész ellenére, óvodásaink nagy része a lakótelepi panelházakban él, ezért is van nagy szükség egy igényes, árnyékos játszóudvarra. Óvodáinkban nagy hangsúlyt fektetünk fás, ligetes, zöld terület kialakítására. Rendezett, tiszta parkosított udvart biztosítunk gyermekeink számára, ahol szép és biztonságos környezetben játszhatnak. A Ligetsori székhely intézmény szomszédságában kiserdő kínál lehetőséget a természet folyamatos megfigyelésére, valamint mindkét épület szomszédságában elhelyezkedő tó ad lehetőséget a vízi élővilág megfigyelésére. Csoportjaink lehetőség szerint ide látogatnak, kirándulnak el a legtöbbit.

Intézményünk kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt - bölcsődék és egyéb szociális intézmények -, az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálat, családok átmeneti otthona, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és az óvodai élet után – iskolák -, meghatározó szerepet töltenek be a gyermekek életében. A kapcsolattartás formái és módszerei alkalmazkodnak a feladatainkhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában óvodánk nyitott és kezdeményező.

4. Infrastruktúra

Mindkét épület a forgalmas úttól távol, könnyen megközelíthető, elhelyezkedésükből adódóan tiszta, zajmentes környezetet biztosítanak az óvodás gyermekek számára. A székhely épület 1979-ben, míg a tagóvoda 1998-ban épült, az állag megóvása illetve az épület korszerűsítése folyamatos, az épületek a gyermekek és az ott dolgozók igényeinek megfelelően vannak kialakítva. A csoportszobák tágasak, barátságosak, esztétikusak, jól felszereltek játékokkal és bútorokkal, szolgálják a gyermekek mindennapi komfortérzetét. A Palotavárosi Tagóvodában korszerű, jól felszerelt tornaszoba is segíti, biztosítja a gyermekek mindennapi mozgását.

Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, a játék- és mozgásigényt kielégítő eszközök sokaságával rendelkezünk pl.: hinták, libikóka, játszóvár, csúszdák, labdák, kötelek, karikák, egyensúlyozó játékok, gyermek kerékpárok, futóbiciklik, rollerek, homokozók és ehhez tartozó játékeszközök. A gyermekek által használt tárgyi felszerelések biztonságosan hozzáférhetőek. Gyermekeink étkeztetését helyben főző konyhákról biztosítjuk, de lehetőségünk van a különleges étkeztetést igénylő gyermekek ellátására is (glutén-, laktóz érzékeny, cukorbeteg gyermekek stb.)

Az óvoda megfelelő munkakörnyezetet biztosít a munkatársaknak, lehetőséget teremtett a szülők fogadására is.

Az egészséges és korszerű tapasztalatszerzést biztosító tanulási feltételek megteremtése szellemében a közeljövőben megtörténik mindkét épület udvarának felújítása.

5. Oktatás

Óvodánk városi felvételi körzetű, alapító okiratunk tartalmazza, s ennek megfelelően fogadjuk az integrálható, sajátos nevelési igényű gyermekeket. A Szakértői Bizottság szakvéleménye alapján érzékszervi (hallás) fogyatékos, beszéd fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem-, vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő gyermekek fogadása biztosított. Az intézmény a gyermekek óvodai nevelését és gondozását a fogyatékosági típusnak megfelelően, a szakértői véleményben foglaltak szerint végzi, ennek értelmében biztosítja az intézménybe javasolt gyermekek ellátását, melyben szakemberek segítik munkánkat. (pl.: gyógypedagógus, szurdopedagógus.)

6. Természeti adottságaink

A székhely óvoda körül elhelyezkedő kertes családi házak, sportközpont, valamint kiserdő, mindkét épület körül található tavak, parkok, játszóterek, - melyek rendszeres célállomásai sétáinknak, kirándulásainknak.

7. Társadalmi adottságaink

Az intézményünkbe járó gyermekek különböző szociális körülmények közül kerülnek óvodánkba. Fogadunk különleges bánásmódot igénylő gyermekeket. Hátrányos és halmozottan hátrányos körülmények között élő gyermekeink száma a tagóvodában magasabb, valamint a székhely óvoda körzetében található a Családok átmeneti otthona is. Az óvoda közelében található bölcsőde, iskola, könyvtár, bevásárlóközpont, orvosi rendelő.

8. Kulturális adottságaink

Kulturális életünket színesíti a mindkét épület közvetlen szomszédjában található iskola, a könyvtári programok, és a közelben található művelődési ház (bábszínház és színházlátogatások) valamint a város központjához viszonylag közeli elhelyezkedésünk miatt városi-, illetve városrészi rendezvények.

A helyi értékeket és adottságokat igyekszünk óvodai programunkba beépíteni. (Madarak, fák napi rendezvények; Föld napi és Víz világnapi rendezvények; papírgyűjtés, továbbá egyéb adódó lehetőségek)

9. Hagyományaink

Környezetünk megismerésének és óvásának igényét, óvodai hagyományait tudatosan alakítjuk a gyermekekben a foglalkozásokon és a rendszeres környezetvédelmi tevékenykedtetés során is. A környezettudatos viselkedés kialakítása, a környező világról szerzett tapasztalatok feldolgozása kiemelt pedagógiai feladatunknak tekintjük.

- Évente kétszer papír hulladékgyűjtést szervezünk (tavasszal és ősszel)
- A külső környezetünk alakítására az udvarunkra virágültetést szervezünk.
- Ősszel a vállalkozó gyermekek segítséget nyújtanak az udvar takarításában a nagy mennyiségű falevél összegyűjtésében és elhordásában.
- A belső környezet alakításában, a csoportszobában a csoportok lehetőségeinek figyelembe vételével élősarkok berendezésére van lehetőségünk.
- A Víz világnapja, Föld napja és Madarak Fák Napja, Állatok Világnapja programokba való bekapcsolódás egész éves tevékenykedtetést jelent a gyermekek számára.
- Óvodásaink testi- lelki fejlődésének megalapozására a családdal szorosan együttműködve szervezzük az egészségnevelő és prevenciós munkánkat.
- Naponta több alkalommal zöldséget és gyümölcsöt kapnak a gyermekek - a szülők támogatásának köszönhetően.
- Ősszel egészséghetet szervezünk a gyermekeknek és családjaiknak, mely során az egészséges táplálkozás elősegítésére zöldség és gyümölcssalátákat készítünk a szülők támogatásával.

- Mozgás és a sport megszerettetése is központi feladatunk. A nevelési év során több gyermekprogramunk, rendezvényünket játékos, sportos alapra tervezzük.
- A gyermekek naponta mozognak, illetve mozgásfejlesztés foglalkozásokon vesznek részt.
- A téli időszakban is rendszeresen levegőztetjük a gyermekeket. (lehetőleg naponta)
- Minden év májusában aktívan veszünk részt a Kihívás Napján, amikor a nap jelentős részét mozgással, sportolással töltjük ki.
- Óvodánk természeti adottságait kihasználva, egész év során rendszeresen kirándulunk a természetbe.
- Céljaink megvalósítása érdekében lehetőségeinkhez mérten élünk a pályázati lehetőségekkel.

10. Humán erőforrások

Nevelőtestületünk elfogadja, és magáénak vallja az egészséges életvitelre és környezetbarát gondolkodásra nevelés alapelveit.

Az óvodapedagógus feladata, hogy elősegítse a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A tágabb és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismerésével érhetjük el, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt anélkül, hogy kárt okozna benne.

Nevelési célunk, hogy az óvodáskorú gyerekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk. Ebben a folyamatban elengedhetetlen a gyermekeket körülvevő felnőttek, a szülő, az óvodapedagógusok, a pedagógiai asszisztens és a dajkák példája.

Intézményünk dolgozóin felül az egészségnevelést segítő külső szakemberek:

	Ligetsori (székhely) Óvoda	Palotavárosi Tagóvoda
Gyermekorvos	Dr. Gruiz Andrea	Dr. Atalai Zsuzsanna
Védőnő	Kiss Gabriella	Kiss Anita
Fogorvos	Dr. Korszun Miklós	Dr. Korszun Miklós
Logopédus		Kovács Krisztina

11. Anyagi forrásaink

Anyagi forrásainkat elsősorban a Fenntartó, pályázati lehetőségek, valamint a Ligetsori székhely óvodában a jövőben alapítványunk a „Taviovi” Alapítvány biztosítja.

12. Irányelveink

- Az egészségfejlesztés a tevékenységeken keresztül a gyermekek biológiai, társadalmi és életkori sajátosságainak figyelembevételével valósul meg.
- Pozitív életszemlélettel, nyugodt, kiegyensúlyozott óvodai légkör alapozza meg a belső harmóniát.
- A prevenció kiemelt helyen kezelése.
- Példaértékű pedagógusi attitűd.
- A tervezés koordinált, nyomon követhető, mérhető legyen.

Egészségfejlesztésünk céljai

Hosszú távú céljaink

1. *Rendszerszemléletre nevelés elve*

Tegyük képessé a gyermeket arra, hogy a megszerzett ismereteiket össze tudják kapcsolni az életben tapasztalt valós dolgokkal, meglássák a problémákat és az azok közti összefüggéseket, majd keressenek választ, megoldást azokra.

2. *Természet és társadalom harmóniájának elve*

(Tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés)

Gyermekeinkben alapozzuk meg a természet, az épített és társadalmi környezet - benne az ember harmóniájának megőrzését szolgáló szokásrendszert - értelmileg, érzelmileg, erkölcsileg, esztétikailag egyaránt. Felelős, elkötelezett, környezettudatos és kulturált magatartással működjenek közre a szülőföld, a lakóhely és az óvoda esztétikus környezetének kialakításában és megőrzésében.

3. *Fenntarthatóság elve*

Alakítsuk ki gyermekeinkben a szűkebb és tágabb környezetért felelős, aktív, együttműködésre alapozott magatartásformákat, életvitelt, a jövőre, a fenntarthatóságra irányuló személyes attitűdöket.

4. *Testi- lelki egészség elve*

Az intézmény valamennyi dolgozója törekedjen a komplex testi- lelki és szociális értékek védelmére, az ökológiailag fenntartható, egészséges élő és élettelen környezet kialakítására. Tudatosodjon gyermekeinkben, hogy az egészség érték- tenni kell érte. Értsék meg az egészséges életmód és az egészségvédelem fontosságát, alakuljon ki bennük az egészséges életmód utáni igény.

5. *Társas készségek fejlesztésének elve*

(tolerancia és segítő életmód) Ismertessük meg a gyermekekkel a konfliktuskezelés, az együttműködési készség, a döntési képesség, az érzelmi, indulati állapot, kapcsolati zavarok kezelésének, fejlesztésének módszereit. Mindezt, a foglalkozások, és szabadidős-tevékenységek nyújtotta lehetőségek maximális kihasználásával. Alakuljanak ki bennük a társas környezetükre és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítő érzelmek.

6. Foglalkozásközi integráció elve

Legyünk képesek a különböző ismeretek anyagát összekapcsoló, harmonizáló pedagógiai módszerek alkalmazására, a környezeti és egészségnevelés kapcsán a pedagógusok közti együttműködés új formáinak, módszereinek alkalmazására.

Rövidtávú céljaink

1. Az egészséget támogató, biztonságos, esztétikus munkakörnyezet kialakítása, megtartása és védelme.
2. Környezettudatos magatartásformák kialakítása.
3. Alapvető higiéniai normák megismertetése és betartatása.
4. Helyes napirend és életrend, életritmus kialakítása.
5. Az étkezési kultúra fejlesztése, az egészséges táplálkozás szorgalmazása.
6. A szabadidő hasznos eltöltése.
7. Testi és lelki egészségvédelem a gyermekek és az intézmény dolgozói körében.

Egészségfejlesztésünk feladatai

- Az egészséges életmód, életvitel elsajátításához szükséges megfelelő szokás és szabályrendszer (ki)alakítása, elsajátítása tevékenykedtetéssel.
- Családias, nyugodt, meghitt, bizalommal teli légkör kialakítása.
- Az étkezés, a testápolás, az öltözködés, a pihenés, a testedzés, a testi és lelki egészségfejlesztés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- A gyermekek életkorának megfelelően ismerjék meg saját testüket, válják belső igényükké a tisztaság, az egészséges táplálkozás.
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- Mozgásigény kialakítása, mindez a mozgáshoz való pozitív viszony során alakuljon ki.
- A mindennapos mozgás lehetőségének megteremtése valamennyi gyermek intenzív bevonásával – az egyéni képességeket, szükségleteket figyelembe véve.
- Testi képességek fejlesztése. A természetes mozgáskészségek fejlesztése változatos feladatokkal és körülmények között.
- A baleset-megelőzés érdekében kialakított szabályok elsajátítása (intézményen belül és kívül egyaránt)
- Az orvos munkájának megismerése és segítése – a bizalom erősítése.
- Viselkedési függőségek, szenvedélybetegségekhez vezető magatartás megelőzése.

- Tárgyi és személyi feltételek megteremtése.
- A környezethez való pozitív viszony, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.

5.1. Az egészségfejlesztés feladatai

*„ Az egészség olyasmi, mint a gondosan égetett gyertya.
Ha körültekintő figyelmet szentelünk gyertyánknak, sokáig fog égni.”
(Manfred Kets De Vries)*

Az óvodapedagógus feladata az egészségnevelés területén

1. Az egészséges táplálkozás

Az egészségfejlesztési program az óvodás gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja. Törekszünk a helyes étkezési szokások kialakítására, mivel az óvodás gyermek fejlődésének egy olyan periódusában van, melyre jellemző a nagyfokú és rendszeres fizikai aktivitás, a szervezet gyors növekedése, ami ennek megfelelő tápanyagfelvételt tesz szükségessé.

Óvodánkban az étkezéseket – a tízórai kivételével - kötött keretek között szervezzük.

Mindkét épületben közvetlenül az óvoda melletti főzőkonyha biztosítja a napi háromszori étkezést. (tízórai, ebéd, uzsonna) A táplálékallergiás gyermekek részére lehetőség van diétás étkezésre, melyhez szakorvosi igazolásra van szükség. Étkezések során figyelembe vesszük a gyermekek étvágyát, eltérő szokásait. Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, igyekszünk megszerettetni az új ízeket. Gyümölcsöt vagy zöldséget napi rendszerességgel kínálunk a gyermekeknek, melyet a szülők bevonásával igyekszünk biztosítani. A kiválasztó szervek megfelelő működése és a jól hidratáltság érdekében a gyermekeknek folyadékot állandóan biztosítunk a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Feladataink:

- Kulturált étkezési szokások kialakítása (esztétikus, alkalomhoz illő teríték, helyes evőeszköz használat, kulturált, nyugodt étkezés közbeni helyes viselkedés)
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa, kés helyes használatának elsajátíttatása.
- Segítségnyújtás az esztétikus terítésben, az étkezés előkészületeiben, ösztönzés az önálló munkavégzésre.
- Más kultúrából érkező gyermekek sajátos táplálkozási szokásainak elfogadása, ezek tapintatos összehangolása az óvodai szokásrendszerrel.
- Fokozott figyelem a táplálék érzékeny gyermekek étkezésére.

- Tanácsadás a szülőknek (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel szükséges kiegészíteni.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében játékos alkalmakat teremtünk arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének. (pl. saláta-, gyümölcs-saláta készítés)
- Valamennyi érzékszerv megmozgatása tapasztalatszerzés során, a gyermekek megismertetése a különféle gyümölcsökkel, zöldségfélékkel: őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak, kóstolók és salátakészítés zöldségből, gyümölcsből.
- Betegségek megelőzése érdekében javaslatot az egészséges ételek, italok és kiegészítő élelmiszerek fogyasztására (pl. születésnapok, farsang).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek, ismerik a kulturált étkezés szokásait,
- Készségszinten, rendeltetésüknek megfelelően használják az evőeszközöket.
- Önállóan el tudják dönteni, hogy mennyi ételt fogyasztanak.
- Szívesen kóstolnak meg új ízeket.
- Ismerik a fogyasztott ételek, gyümölcsök, zöldségek nevét.
- Önállóan töltönek vizet a kancsóból.
- Étkezés közben halkán beszélgetnek.

2. Mindennapos testnevelés, mozgás

A mozgásszervek fejlődésének belső, élettani ingere a mozgásra való készletben mutatkozik meg, a mozgás élettanilag a kisgyermek alapvető életjelensége.

A változatos mozgáslehetőség biztosítása kiemelt feladatunk óvodásaink számára, amelyre minden nap alkalmat teremtünk. A kisgyermek mozgásszükségletének kielégítése legnagyobb részt a játéktevékenység útján valósul meg. A játék, a mozgás segíti a gyermeket önmaga és a környező világ jobb megismerésében, a környezet felfedezésében. A felfrissítő, edző mindennapi testnevelés középpontjában is a sok mozgással járó játék áll, valamint a heti rendszerességgel tartott, korcsoportra szabott torna, mozgásos játékok.

A gyermekek fokozott mozgásigényének kielégítését jól szolgálják az udvari játékok, a lehetőségekhez mérten a téli időszakban is sokat tartózkodunk a szabadban. Az udvari tevékenység mellett a séta, kirándulás egészíti ki a levegőzést, a vízhez szoktatást a nagyobb gyermekek számára biztosítjuk.

A mozgáshoz változatos eszközöket biztosítunk, melyek alkalmasak a nagy és finommozgások fejlesztésére. A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés előfordul, hogy hanyag testtartást okoz, ezért szervezett foglalkozások keretében prevenciós, fejlesztő tornagyakorlatok végzésével segítjük a gerinc deformitások megelőzését. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartását javítjuk.

Évente szervezünk sportnapot gyermekeink számára, ezzel is megalapozva a rendszeres mozgás megszerettetését, felkelteni az életen át tartó sporttevékenység iránti igényt óvodásainkban.

Feladataink:

- A gyermekek egészséges fejlődése érdekében azon a feltételek megteremtése, melyek elősegítik a biológiai fejlődést, követik a szervezet teherbíró-, ellenálló- és alkalmazkodóképességét, valamint fejlesztik erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat és állóképességüket.
- Rendszeres kondicionálás, ezen belül a testi erő és állóképesség fejlesztése, az időjáráshoz való alkalmazkodás és a teherbíró képesség fejlesztése.
- Változatos mozgáslehetőségeket biztosítása a gyermek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése céljából, valamint pozitív mozgástapasztalatok megszerzésére. Kihasználva az óvoda adottságaiból és földrajzi fekvéséből adódó mozgáslehetőségeket: kerékpározás, futóbiciklizés, rollerezés, egyensúlyozó mozgások, mozgásfejlesztő eszközöket.
- Sétákat, kirándulásokat szervezése az óvoda körül elhelyezkedő kertes családi házakhoz, tavakhoz, játszóterekre, kiserdőbe, parkokba, játszóterekre, a közeli sportpályára, kirándulások szervezése.
- Az óvoda udvar lehetőségeinek kihasználása a gyermekek nagymozgásának fejlesztéséhez (járás, futás, kúszás, mászás).
- A helyes testtartás kialakítása és a mozgásügyesség fejlesztése érdekében –prevenációs szemlélettel- rendszeres lábtorna és mozgásos játékok szervezése.
- A lehető legtöbb alkalom a szabad mozgásra, mely gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgás-tevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére.
- A mozgásos tevékenységet és eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, egyéni szükségleteihez, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez tervezzük és szervezzük.
- A nyári napirend alakításánál az egész napos levegőn – árnyékon - való tartózkodásra törekvés (kivétel az erős napsugárzás miatt a 12-15 óra közötti időszak).
- Minden zárt helyen történő tevékenység során gondoskodunk a megfelelő levegőcseréről.
- Az általános balesetvédelmi szabályok megismertetése, begyakoroltatása és ellenőrzése a gyermekek biztonságának és egészségének védelmében.
- A mozgás utáni regenerálódás biztosítása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Szívesen mozogjanak, legyenek kitartók a mozgásos játékokban.
- A mozgásos tevékenységekben legyenek képesek harmonikusan együttműködni társaikkal.
- Örömként éljék meg a közös (játékos, sportos) mozgást.

- Kialakult nagymozgásuk, finommozgásuk, egyensúlyészlelésük legyen összerendezett.
 - Ismerjék és biztonságosan használják a mozgásfejlesztő és mozgásos tevékenységekhez szükséges eszközöket.
 - Tartózkodjanak szívesen a szabad levegőn, és váljon természetes igényükké a szabadban való mozgás.
3. A testi és lelki egészség fejlesztése, magatartási problémák kezelése a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

A dohányzás megelőzésének feladata

Számos felmérésben kimutatták, hogy az óvodás gyermekek családjainak több mint felében él dohányzó felnőtt, akik kedvezőtlen mintát nyújtanak a gyermekeik számára. A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodában dolgozó felnőtteknek. Példamutatásukkal modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára.

Feladatunk minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat. Az óvoda egész területe dohányzásmentes terület. Törekszünk arra, hogy az intézményünk dolgozói ne dohányozzanak. A szülőket is ösztönözzük a pozitív példamutatásra.

Feladataink:

- Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (leburnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.), értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erőkifejtés, sok mozgás.
- Beszélgetések a dohányzásról, negatív tapasztalatok felidézése, képek nézegetése segítségével, kirándulási élmények feldolgozása során, valamint az egészségvédelemmel kapcsolatos tevékenységek során.
- Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön,
- Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít és zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt. Kellemes-e a füstös levegőjű teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabad levegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).
- Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).

4. A bántalmazás megelőzése

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.” A WHO meghatározása szerint.

Elhanyagolás: ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére.

Érzelmi elhanyagolás: az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolás: az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Például: az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

Gyermekbántalmazás: ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt (tud róla, vagy szemtanúja) nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás: az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (Pl.: gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Érzelmi bántalmazás: a hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

Feladataink:

- Meleg, elfogadó, szeretetteljes légkör kialakítása, a baráti kapcsolatok ápolása és erősítése.
- Mintaadás a kialakult konfliktusok megoldására pl.: többféle megoldási javaslat, dramatikus játékok, bábozás, beszélgetések, érzések megfogalmazása, a feldolgozás segítése.
- Az intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztettségének megelőzésében és megszüntetésében. (pl.: gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.) Ha a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk a gyermekjóléti szolgálattól.
- A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- A gyermekek szüleinek - a nevelési év kezdetekor - tájékoztatása a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, valamint az elérhetőségeiről.
- Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezleteken megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését is.
- A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan „érzékeny”. Az erőszakos cselekmények látványa is egészségkárosodást okozhat számukra, ezért szorgalmazzuk a szülőkkel való beszélgetések során az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését.

5. A baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

Az óvodás korú gyermekeknek életkori sajátosságából még nem alakult ki veszélyérzete, ezért a mi feladatunk testi épségük megőrzése, és figyelmük ráirányítása a környezet veszélyeire.

Az óvoda berendezései, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki.

Az óvodapedagógus és az óvoda valamennyi dolgozója a balesetek elkerülése érdekében a gyermekek által használt tárgyakat, eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeli, szükség esetén kezdeményezi javításukat, cseréjüket, használatból történő kivonásukat. A gyermekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése

érdekében.

Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok az óvó, védő előírások, amelyeket a gyermekeknek és szüleiknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A szülők tájékoztatása a házirendben található biztonsági előírásokról is fontos információkat tartalmaz. A gyermekbalesetek megelőzése érdekében, illetve bekövetkeztükor ellátandó feladatok az Szervezeti és Működési szabályzatban kerültek rögzítésre. Elsősegély doboz az óvodatitkár irodájában található.

A gyermekek szükséglete szerint (szülők bevonásával) speciális szakemberek bevonásáról gondoskodik az óvoda orvosa, fogorvosa, védőnője, szakszolgálatok segítségével.

Feladataink:

- Figyelemmel kísérjük a gyermek egészségi állapotát, kiemelt figyelmet fordítunk az egészségügyi problémákkal küzdő gyermekekre.
- A betegségmegelőzésre törekvés (megfelelő réteges öltözködés, csoportszobák szellőztetése, napoztatás, megfelelő étkeztetés biztosítása, többszöri kézmosás stb.).
- A gyermekekkel - az óvodai nevelési év, valamint- szükség szerint, a tevékenységek, kirándulás stb. előtt ismertetni kell a következő védő-óvó előírásokat.
- Az óvó, védő előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni.
- Különösen az udvari, vagy játszótéri játékoknál, sétán, kiránduláson felhívjuk a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, a viselkedés szabályaira.
- Egészségvédő készségek kialakítása, gyakorlása, ellenőrzése és folyamatos korrekciója.
- Az ismertetése ténye a csoportnaplóba kerüljön dokumentálásra.
- A nevelési-oktatási intézményben bekövetkezett tanuló- és gyermekbaleseteket nyilván kell tartani. A nyolc napon túl gyógyuló sérüléssel járó gyermekbaleseteket ki kell vizsgálni.

6. Személyi és környezeti higiéné, pszichológiai tanácsadás

Az óvodába érkező gyermek a családból magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, amelyek nem feltétlenül egyezik meg az óvoda mindennapos szokásrendjével. Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet.

Elsődleges feladatunk, az egységes szokás- és szabályrendszer kialakítása az egyéni eltérések figyelembevételével, valamint a magatartás normalizálása. **Célunk** az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése. A gyermek testi és lelki egészségének védelme és megőrzése, a gyermek testi komfortérzetének kialakítása. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges óvodapedagógus – gyermek, dajka – gyermek kapcsolat feltételez. Az óvodapedagógus kiemelt jelentőséget tulajdonít a gondozásnak, közreműködik a

testápolási és tisztálkodási szokások kialakításában, gyakoroltatja a tisztálkodási eszközök használatát.

Az egészséges környezet kialakítása

Az intézményi környezet kialakításánál arra törekedtünk, hogy biztosítsuk az egészséges életmódra nevelés céljainak eléréséhez szükséges tárgyi feltételeket. A környezeti feltételek a gondozás hatékonyságát is nagymértékben segítik. A tárgyi környezetet úgy alakítottuk ki, hogy a gyermekek számára könnyen áttekinthető, biztonságos legyen és segítse, motiválja őket a tevékenységek pontos végrehajtására.

Feladataink:

- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör biztosítása.
- Önállósági törekvések támogatása, segítségadás.
- A gyermek szükségleteinek kielégítése (pl.: folyadék, zsebkendő)
- Az eszközök állapotának ellenőrzése (mozgásfejlesztő eszközök, játékok, tisztálkodást és önkiszolgálást biztosító eszközök)
- Az eszköztár folyamatos bővítése a – speciális - szükségletek figyelembe vételével.
- A környezet ápolása, szépítése.

Testápolás, tisztálkodás

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodását és igényük kialakulását szolgálja. Higiénés állapotuk megítélése, szükség esetén a testápolás pótlása az óvodapedagógus és a dajka részéről bensőséges ellátást igényel. A higiénés szemlélet átadása nem jelenthet a gyermek számára megszegyenítést. Elegendő időt és szükséges segítséget biztosítunk a gyermekeknek a tevékenység ellátására.

Alapkövetelmény, hogy a személyi higiénés felszerelés minden gyermek számára külön-külön álljon rendelkezésre.

Szolgálja a gyermekek tisztaságigényének, egészségügyi szokásainak megalapozását. A felnőtt és gyermek közötti meghitt kapcsolattal segítjük az önkiszolgáláshoz szükséges készségek elsajátítását (mosakodás, kéztörölés, fogmosás, fésülködés, WC-használat, papír zsebkendő használat).

Feladataink:

- Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a gondozásnak, közreműködés a testápolási és tisztálkodási szokások kialakításában, a tisztálkodási eszközök használatnak gyakoroltatása. A tisztálkodási folyamat megismertetése: helyes sorrendiség és technika begyakoroltatása.
- A tisztaság alapvető fontosságának, a betegségmegelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítjuk a gyermekekben.

- A test tisztántartásán értjük a bőr, fogak, haj, érzékszervek, körmök ápolását, melyre szintén megtanítjuk a gyermekeket.
- A saját személyi felszerelés (törülköző, zsebkendő, fésű, fogmosó-felszerelés) használatára szoktatás.
- A napirend keretei között elegendő idő biztosítása a gyermekeknek a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.
- Ráébreszteni a gyermeket, hogyan segítsen önmagán, hogyan váljon egyre önállóbbá a tisztálkodás, öltözködés terén. A ruházat tisztántartására ösztönözni a gyermeket. Segítségadás az időjárásnak megfelelő öltözék megválasztásában.
- A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújtunk.
- A gyermek megismertetése az orrfújás megfelelő módjával, köhögéskor, tüsszentéskor kívánatos viselkedéssel stb.
- Egészséges, tiszta környezet megteremtésére a higiénias szabályok kialakításával: mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek és használják a WC-t.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkendőjüket önállóan használják köhögéskor, tüsszentéskor egyaránt.
- Vegyék észre bepiszkított kezüket, bőrüket és azt kellemetlennek, zavarónak, a tisztaságot pedig kellemes állapotnak érzik.
- Csak a saját felszerelésüket használják.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyükre teszik vissza azokat.

Öltözködés

A test védelmét szolgálja az időjárás változásaival szemben és a gyermeki önállóságot, ízlésvilágot alapozza meg.

Felhívjuk a szülők figyelmét, hogy a gyermekek ruházata a sokféle tevékenység gyakorlásához, az időjárás változásaihoz igazodó, kényelmes, könnyen fel és levehető legyen. Az öltözködés során minden gyermeknek szükség, igény szerint segítünk. A szülőket igyekszünk meggyőzni arról, hogy gyermeküket az időjárásnak megfelelően öltöztessék, legyen váltóruhájuk, a ruhákba rajzolják bele a gyermekük jelét. A gyermekeknek külön öltöző szekrényük van, ovis és tornászukjuk van. Külön odafigyelünk és figyelmeztetjük őket, hogy ruhájukat mindig a helyére tegyék.

Feladataink:

- Biztosítsunk elegendő időt és szükséges esetén segítséget az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében minden gyermek részére a saját polcán.
- A megfelelő viselet kiválasztásában összefüggéseket tár fel a gyermekekkel az időjárás és tevékenységek között.

- A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújtunk
- Fokozatosan kialakítja az önállóságot.
- A szülőkkel való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot tesz. Pl.: váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő megfelelő méretű cipők biztosítása.
- Az öltözködés helyes sorrendjének megismertetése és begyakoroltatása.
- Technikai fogások megtanítása: gombolás, kötés, cipzárzás, kifordítás, eleje, hátulja, bal-jobb megkülönböztetése.
- Saját felszerelésük, ruhájuk felismerése, elhelyezése.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Öltözködjének teljesen önállóan.
- Képesek legyenek megválasztani a helyes öltözködési sorrendet.
- Legyenek önállóak az adott hőmérsékleti viszonyoknak megfelelő ruházat kiválasztásában, legyenek képesek önállóan változtatni ruházatukon az időjárásnak megfelelően.
- Ismerjék saját ruhájukat és esztétikusan összehajtván azt mindig a polcukra helyezték
- Tudjanak cipőt fűzni és kötni, valamint ruhájukat ki és begombolni.
- Ügyelnek saját külsőjükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

Pihenés – alvás szokásai

A szervezet egészséges fejlődéséhez elengedhetetlen a napi pihenés, melyhez szükséges a tiszta levegő, a csend, a nyugalom és kényelmes ruházat. Biztosítjuk a nyugodt pihenés, alvás légkörének megteremtését, a csoportszoba levegőjének cseréjét és a külső zavaró ingerek megszüntetését, lehetőséget teremtünk az érzelmi biztonságot nyújtó eszköz behozatala alváshoz. Az óvodában kényelmes „alvós” ruhában alszanak a gyermekek, melyet a szülők hoznak, akik gondoskodnak az ágynemű, mosásáról is.

Feladataink:

- Kiemelt feladatunknak tartjuk az egészséges életvitel, az egészséges életmód iránti igény megalapozását, kialakítását (rendszeres életritmus, megfelelő napirend).
- Fontosnak tartjuk a helyes életritmus alakítását a családdal együtt, ezért javasoljuk a szülőknél, hogy az étkezések és a pihenés időpontját szombaton és vasárnap is célszerű betartani.
- Egészséges tiszta biztonságos környezet megteremtése higiéniai szabályok kialakítása.
- A pihenéshez nyugodt, meghitt légkör biztosítása a csoportok hagyományainak megfelelően: éneklés, zenehallgatás, mesélés elalvás előtt.
- Figyelünk az egyéni szokásokra is, engedjük az „otthoni kedvencek” –kel való alvást.
- A kényelmes alvás érdekében rászoktatjuk őket a kényelmes „alvós” ruha használatára.

- Az óvodapedagógus minden korcsoportban biztonságot adó szokásrendszerrel, mesével, énekkel altat, s felfigyel a zaklatott, nyugtalan gyermekekre. Szükség szerint testi közelséggel, puha tárgyakkal segíti a nyugodt pihenést.
- Pihenés időtartamát a csoport szükségleteihez igazítja.
- Szoktatjuk a gyermekeket az egymás iránti toleranciára, pihenő idő alatt ha (már) nem alszanak csendben legyenek, ne zavarják a társaikat.
- Figyelünk a terem szellőztetésére, az ágyak megfelelő elhelyezésére.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Ismerik és betartják a szabályokat.
- Ha nem alszanak, akkor nyugodtan, csendben pihennek, nem zavarják társaikat.

Anyanyelvi nevelés, fejlesztés az egészséges életmódra nevelés alkalmával

- A gyermeket szükségletei, kívánságai szóbeli kifejezésére készíti.
- A tevékenységek végzése közben beszélgetünk a gyermekekkel, mely során törekszük a tevékenységek pontos szóbeli megfogalmazására. Megnevezzük a ruhadarabokat, tisztálkodási eszközöket, ételeket stb. Folyamatos beszélgetéssel serkentjük a gondolkodásukat, az illeszkedő nyelvi formák választékát felkínálva, segítjük a gyermekek szocializációját.
- Lehetőséget teremt a tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben a különböző beszédformák gyakorlására, a különböző cselekvésekkel kapcsolatos fogalmak, összefüggések, műveletek megnevezésére.
- Törekszük arra, hogy a gyermek számára ő maga és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja is modell értékű legyen.

6. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Óvodánkban kiegyensúlyozott, érzelmi biztonságot nyújtó otthonos, szeretetteljes, befogadó légkörben bontakoztatjuk ki gyermekek a személyiségét. A derűs alaphangulat tevékenységre serkent, megalapozza az érzelmi kötődést és az ösztönző társkapcsolatok alakulását.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Az óvodába lépés időszakában a gyerekekkel való közvetlen kontaktus, és a családdal való együttműködés segíti a beszoktatást. A beiratkozást megelőzően lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek, szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodai környezettel, és az óvónőkkel. Törekszünk arra, hogy a gyermeket - a befogadás folyamatában - már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érijék: előzetes családlátogatás alkalmával megismert óvó néni fogadják.

Az óvoda iránti pozitív érzelmek kialakulása állandó értékrend. A tapintat, a törődés, az óvoda minden dolgozója számára fontos. Mindezek elősegítik a közösségen belüli szokások alakítását, normák elfogadását. Elsősorban a gyermek érzelmeit kell figyelembe vennünk, megértenünk. Magyarázatunkban a dolgok pozitív oldalát jelenítjük meg.

Fontos számunkra a kialakult gyermek-barátságok segítése, erősítése. Ezekben, a kapcsolatokban tanulja meg a gyermek, érzelmi elfogadásból, saját akaratát alávetni másoknak.

Az azonos életkorú gyerekek között is eltérések vannak személyiségük fejlettsége között. A gyermekek számára természetessé válik az évek során, hogy minden gyermek más. Más egyéni és külső tulajdonságokkal rendelkeznek, így egyéniségével, és különbözőségével együtt elfogadható, szerethető. A szociális érzékenység kialakulása segíti a másság elfogadását. Kialakul a gyermek véleménye másokról, és önmagáról. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

A gyermek ismerkedjen és gyakorolja a közösségen belül az alá- fölérendeltségi viszonyokat, konfliktuskezelést és megoldást, kompromisszumok kötését.

Segítjük önkifejezési törekvéseit, hajlamainak, érdeklődésének és képességeinek szabad kifejezése által.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, az erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

Segítjük a sajátos, több törődést igénylő gyermekek, nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, értelmi sérült, halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek érzelmi nevelését, szocializációs képességeik fejlődését: szükség esetén megfelelő szakember segítségével, biztosításával.

Fontosnak tartjuk a családok szokásainak, normarendszerének megismerését, különböző gondolkodásmódok elfogadását.

Célunk:

- Az érzelem gazdag, kiegyensúlyozott, társas kapcsolataiban stabil, toleranciával, empátiával rendelkező, jól szocializált, a társadalmi és természeti környezetben eligazodó gyermekek nevelése.
- A szocializáció folyamatában a gyermekek szociális érzékenységének, képességeinek, tulajdonságainak, egyéni érdekeinek kibontakoztatása a közösségen belül.
- Bővülő tapasztalatok, a szélesedő kapcsolatok által az érzelmek differenciálódásának

megnyilvánulása, erősítése.

- Önértékesítő, önkifejező magatartású, kezdeményező, együttműködésre képes gyermek nevelése, a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés
- Az óvoda a gyermekek nyitottságára építve értéket közvetít a hazaszeretet és a szülőföldhöz, való kötődéshez.

Feladataink:

- Csoportjában olyan otthonos életkörülményeket, barátságos légkört alakítson ki, ahol érvényesülhetnek a kedvező érzelmi hatások, s ahol az érzelmi biztonság eljuttatja a gyermekeket ahhoz a tapasztalathoz, hogy együtt lenni, együtt tevékenykedni jó.
- Az érzelmi nevelés területén az állandó differenciálás, az erkölcsi, esztétikai és intellektuális érzelmek megjelenése, majd ennek a szerepe a személyiség egészének fejlődésére, az érzelmi életnek, mint a szociális fejlettségi szint segítése a nevelőmunkában.
- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutakozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- Az óvodapedagógus és dajka ismerje fel az érzelmek kifejezéseit, az együttérzés képességét, a toleranciát a gyermek iránt.
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése.
- Annak elfogadására, megértésére nevelés, hogy az emberek különböznek egymástól.
- Közös, örömteli élményekre épülő tevékenységek megszervezésével biztosítjuk a közösségi magatartás fejlődését, a másokra figyelmet, különbségek elfogadását és tiszteletét, a segítségadás és segítség elfogadását. Jelentős szerepe van ebben a (születésnapok megünneplésének), a csoport hagyományok és az óvodai hagyományok ápolásának.
- Támogatja az óvodapedagógus, az együttes tapasztalatok, élmények, tevékenységek során kialakuló baráti kapcsolatokat, a mikro csoportok együttműködését.
- Az óvodapedagógus és a munkáját segítő dolgozó elsőszámú modellt, leghatásosabb példa, ezért fontos számunkra az esztétikus megjelenésünk, az utánzásra alkalmas viselkedéskultúránk, beszédstílusunk, kommunikációnk, és bánásmódunk.
- Feladatunk a nehezen szocializálható, hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, közösségbe való beilleszkedésének segítése.
- Oldjuk a felmerülő feszültségeket, gátlásokat, szorongásokat.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Ismeri a szűkebb és tágabb környezetét.
- A gyermekekben kialakul a kötődés a szülőföldjükhöz, lakóhelyükhöz, óvodájukhoz, társaikhoz, a csoportban dolgozó felnőttekhez, megbecsülik környezetüket.

- Szeretik óvodájukat, elfogadják, tisztelik társaikat és a felnőtteket.
- Igényükké válik a kialakult szokás- és szabályrendszer betartása és betartatása.
- Konfliktus helyzetekben képesek kompromisszumokat kötni, a problémákat békés úton, önállóan megoldani.
- Társas kapcsolataikban magatartásukat egészséges „én” érvényesítési törekvés jellemzi, képesek a megegyezésre, érzelmeik elemi kontrollálására.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- A közös tevékenységekben aktívan és szívesen vesznek részt, örülnek az együtt elért közös sikereknek.
- A közösség normáit, értékrendjét tiszteletben tartják. Szívesen dolgoznak a közösségért felelősséget vállalva.
- Elfogadják, követik a felnőtt utasításait, kéréseit, értik a metakommunikatív jelzéseket.
- Képesek önálló véleményalkotásra, választásra, döntésre.
- Kialakult szabálytudat, feladattudat, önállóság, önfegyelem jellemzi őket.
- Képes a közlekedési, higiéniai és személyes biztonságára vonatkozó szabályok alkalmazására.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre

7. AZ ANYANYELV-, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Óvodai nevelő tevékenységünk egészében kiemelt jelentőségű az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása.

A fejlődés felgyorsulásával a gyermekek is egyre nyitottabbak az információk iránt, fogékonyabbak a művészetek, tudományok felé. Modern korunkban meghatározó az értelmi fejlesztésük szempontjából, hogy egyensúlyt teremtsünk a technikák és a humánium között. Az anyanyelvi nevelés valamennyi óvodai tevékenységforma keretében megvalósul, mert a nevelés eszközeinek, és a gyermeki tevékenységrendszernek is tartalmát képezi.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és stimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A beszéd - mint az önkifejezés fontos eszköze -, igen szorosan kapcsolódik a kommunikációhoz, tágabb értelemben a szocializációhoz, a gondolkodáshoz, ezért feladatunk a szókincs bővítése, szófaji gazdagság megalapozása a sajátos nyelvi formák elsajátítása, az összefüggő beszédre ösztönzés. Nevelőtevékenységünk egészében anyanyelvi nevelésünk ismeretére, megbecsülésére, szeretetére kívánjuk nevelni gyermekeinket.

Az anyanyelvét elsajátító gyermeknek a családja után, a mintát az óvodapedagógusok, dajkák,

az óvodában dolgozó felnőttek adják. Ezért megnyilatkozásaink, viselkedésünk, bánásmódunk modell értékűek, beszédünk helyes beszédmintául szolgál. A helyes és szép beszéd mélyíti a gyermek érzelmeit, fejleszti esztétikai érzékét, előkészíti őt az irodalmi élmények befogadására.

Célunk:

- A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása. Az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és kreativitás fejlesztése.
- Valamennyi tevékenységi forma keretén belül az anyanyelvi nevelés megvalósítása, helyes minta- és szabályközvetítéssel.
- Bátran és helyesen, a magyar nyelv ritmusának, hangsúlyozásának, szabályainak megfelelően beszélő, érzelmeiket, gondolataikat kifejezni tudó gyermekek nevelése, akik megfelelő hangerővel, helyesen ejtett hangokkal beszélnek.
- Beszédük legyen érthető, nyelvtanilag helyes, választékos
- Rendelkezzenek az életkoruknak megfelelő verbális és nonverbális eszköztárral
- Ismerjék és alkalmazzák az anyanyelvünk által megkívánt udvariassági formákat
- A gyermek anyanyelvi kultúrájának fejlesztése, a népszokásokhoz kapcsolódó népi mondókák, rímek tovább örökítése.
- Magyarságtudat alakítása, a haza tiszteletére, szeretetére nevelés. Otthonunkhoz, szülőföldünkhöz való kötődés megalapozása.

Feladataink az anyanyelvi nevelés terén:

- Megfigyeljük, felmérjük az óvodába kerülő gyermek beszédállapotát, beszéd és kommunikációs készségét, mivel az anyanyelvi nevelés terén fontos a minél korábbi preventív fejlesztés, a hátrányos helyzet felszámolása iskolás korra.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése.
- Kérdéseinkkel is fejlesztjük a gyermekek gondolkodását, beszédre ösztönözzük őket, beszédpéldánkon keresztül megismertetjük őket nyelvünk szépségével, árnyaltságával, a helyes mondszerkesztéssel.
- Kihasználjuk azokat az alkalmakat, amikor érzelmekről tehetünk megállapítást, így tudatosítjuk a gyermekekben ezen megnyilvánulások jelentését.
- A gyermekek szókincsének gazdagítása.
- Anyanyelvi játékok felhasználása a beszédfejlesztésben, az életkori sajátosságok és a fokozatosság elvének figyelembevételével.
- Felhívjuk a szülők figyelmét a beszélgetéseknek, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyermekek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a szülő-gyermek kapcsolatot erősítő hatására.
- Figyelemmel kísérjük az óvodába lépéstől kezdve a gyerekek egyéni beszédsajátosságait és beszédfejlődését.

- A nyelviileg gátolt gyermekek esetében az okok feltárása és a fejlődés lehetőségének biztosítása.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- A beszéd használatára igényesek, örömet jelent számukra a verbális kifejezés.
- Érthetően, folyamatosan, összefüggő mondatokkal képesek kifejezni önmagukat.
- Minden szófajt használnak, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtaikat alkotnak.
- Életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni magukat.
- Megfelelő szókinccsel rendelkeznek, amely lehetővé teszi gondolataik érthető kifejezését.
- Képesek türelmesen végighallgatni társuk mondanivalóját, párbeszédet folytatni.
- Ismerik és használják az udvariassági kifejezéseket.
- Tisztán, artikulálva beszélnek.
- Igénylik a mesét, szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak.
- Vizuális, auditív, mozgásos érzékelésük, észlelésük valamint a keresztcsatornák működése koruknak megfelelő.
- Képesek térbeli viszonyokat felismerni, megnevezni.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett hangsúlyosabbá válik a szándékos bevésés és felidézés.
- A beszédhelyzetnek megfelelően, jól érthetően, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel, hangerővel és sebességgel beszélnek, tisztán ejtik a hangokat.
- Bátran szólalnak meg, megfogalmazzák a gondolataikat, érzéseiket. Képesek folyamatos elbeszélésre, próbálkoznak a történetek logikai és időbeli sorrendjének követésével.
- Nonverbális eszközökkel színesítik közléseik tartalmát.
- Képesek párbeszédre, használják a megfelelő beszédfordulatokat.
- Kialakul beszédfigyeljük, kíváncsiak a felnőttek és társaik mondanivalójára, meghallgatják a kérdéseket és válaszolnak rájuk.

Feladataink az értelmi nevelés terén:

- Biztosítjuk a gyermekeknek a változatos tevékenységeket, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről, építve a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra.
- Megteremtjük az értelmi fejlesztéséhez szükséges optimális feltételrendszer egyensúlyát.
- Olyan helyzeteket teremtünk, lehetőségeket biztosítunk, ahol a gyerekek maguk vizsgálódhatnak, megbeszélhetik a jelenségeket. Elgondolkodtatásra, magyarázat keresésre inspiráljuk őket a világ felfedezése közben.
- Olyan légkört, helyzetet teremtünk, melyben a gyermekek minél többször átélhetik a felfedezés örömét.
- A motivációs helyzeteket jól átgondoljuk, a tevékenységek szervezésénél ügyelünk a

gyermeket ért inger-motiváció megválasztására, megtartására.

- Megismerjük a ránk bízott gyermekek egyéni sajátosságait.
- Követjük, fejlesztjük a gyermekek képességeit, képzeteit, gyakoroltatjuk a megismerési funkciókat.
- Tapasztalatokat szerzünk a mozgásfejlettségről, ha szükséges fejlesztjük, (finommozgások, nagymozgások, szem-kéz és szem-láb koordináció, finommotorikus mozgás, térészlelés, a test ismerete jobb-bal irányok).
- A gyermek egyéni fejlesztése, az egyén fejlettségi mutatói szerint.
- Ha szükséges szakemberek segítségét kérjük munkákhoz (fejlesztőpedagógus, logopédus stb.).

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Kialakul a gyermek szándékos figyelme, megbízható emlékezete, problémamegoldó gondolkodása.
- Elemi ok-okozati összefüggéseket, rész-egész viszonyát felismeri, tevékenységeiben gyakorolja.
- A jelenségeket globálisan szemléli.
- Síkban jól tájékozódik, ügyel az arányosságra.
- Képes rugalmas tevékenységváltásra, a figyelem megosztására.
- Felelősségtudata, szabálytudata, szabálykövetése kialakul.
- Képes a munkája eredményét előre látni, segítséggel javítja saját tévedéseit, ellenőrzi saját tevékenységét, és törekszik az önértékelésre.
- Jól tájékozódik az őt körülvevő környezetben.
- Tevékenységekben eszközhasználatuk kreatív, önálló.
- Alkotásaikban az egyéni fantáziára utaló jelek megjelennek.
- Élményeket megjelenítik rajzaikban, szóban meg tudják fogalmazni.
- Megjelenik a tartalmában, terjedelmében fokozatosan növekvő szándékos figyelem.
- A cselekvő szemléletes és szemléletes képszerű gondolkodás mellett felfedezhető az elemi fogalmi gondolkodás.

8. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

8.1. Személyi feltételek

<i>Az intézmény neve:</i>	Ligetsori Óvoda
<i>Székhelye:</i>	8000 Székesfehérvár, Liget sor 49. B épület
<i>Telefon/Fax:</i>	22/316-044
<i>Tagintézménye:</i>	Ligetsori Óvoda Palotavárosi Tagóvodája 8000 Székesfehérvár, Kelemen Béla u. 30/B

Telefon/Fax: 22/311-681
Fenntartó neve: Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata
Intézmény fenntartó székhelye: 8000 Székesfehérvár, Városház tér 1.

OM azonosító: 029863
Alapító okirat száma: 416/2017. (V.26)/2
Alapító okirat kelte: 2017. június 12.
Honlap: <http://www.ligetsoriovoda.hu>

Az intézmény vezetője: Gelencsér Rita
Tagóvoda vezető: Vajda Györgyi

	Ligetsori Óvoda (székhely)	Palotavárosi Tagóvoda	Összes létszám
	Óvodaigazgató		1
Óvodapedagógus	Óvodaigazgató helyettes (2)	Tagóvoda vezető (1)	24
	14 óvodapedagógus	7 óvodapedagógus	
Nevelőmunkát közvetlenül segítők	8 fő dajka	4 fő dajka	12
	2 fő pedagógiai asszisztens	1 fő pedagógiai asszisztens	3
Óvodatitkár	1 fő óvodatitkár	1 fő óvodatitkár	2
Udvaros	1 fő udvaros		1
Takarítónő	1 fő takarítónő	1 fő takarítónő	2

A Köznevelési Törvény, illetve az Önkormányzat költségvetésének függvényében változnak a személyi feltételek. Elsődleges szempontunk, hogy minden munkakörre megfelelő szakmai végzettség mellett, a folyamatos továbbképzés legyen a kolléga célja. Az intézmény valamennyi pedagógusa eleget tesz a törvény által előírt hét évenkénti 120 órás továbbképzési kötelezettségének. A továbbképzési program elkészítésénél figyelembe vesszük az intézmény programját támogató elképzeléseket és a pedagógusok egyéni érdeklődését, karrierépítését.

- Intézményünkben az óvodapedagógusok főiskolai végzettséggel rendelkeznek, közülük hatan szakvizsgával, ketten másoddiplomával rendelkeznek, egy kolléganő pedig szakirányú továbbképzésen vett részt.
- Az óvodapedagógusok munkáját, a gyermekek mindennapjait szakképzett dajkák és pedagógiai asszisztensek/gyógypedagógiai asszisztens segíti.
- A munkatársaink többsége sok éves óvodai gyakorlattal rendelkezik, és hosszú évek óta dolgozik az intézményben.

- A testületre jellemző a nyitottság, az állandó szakmai fejlődés.
- A közösen létrehozott pedagógus etikai kódex betartását mindenki magáénak érzi:
 - a gyerekek irányában;
 - a közösségi magatartásban;
 - a szülőkkel való kapcsolattartásban.

Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. A nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermekek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára. A mindennapi élet szervezését és lebonyolítását a törvényben előírt végzettségű és létszámú személyzet biztosítja. Minden gyermeknek alanyi jogon jár az óvodai nevelés.

A gyermekek fejlesztését az alábbi szakemberek segítik:

- logopédus – szurdopedagógus
- gyógypedagógus
- fejlesztő pedagógus
- szakértői bizottság
- védőnő

Óvodai életünk megszervezésekor legfontosabb szempont számunkra, hogy alkalmazkodjunk az óvodáskorú gyermek igényeihez, szükségleteihez. Ezért figyelünk az óvodai élet ritmusának kialakítására, a folyamatosságra, amely kiterjed az egésznapos nevelési folyamatra, továbbá figyelembe vesszük a gondozási tevékenységek kiemelt szerepét, és építünk a helyi szokásokra, igényekre. A legnagyobb hangsúlyt a játékokra helyezzük, de kiemelt helyen szerepel a szabad levegőn való minél több tartózkodás, valamint a mozgás.

A napirendet a folyamatosság, stabilitás és rugalmasság egyaránt jellemzi. A stabil pontok adják a rendszerességet, melynek ismerőssége a gyermek biztonságérzetét növeli, míg a rugalmasság a gyermek alapvető szükségleteinek, érdeklődésének kielégítésére vonatkozik, igazodik egyéni szükségleteihez, a különböző tevékenységekhez.

A napirendben rendszeresen ismétlődő, ugyanabban az időben történő tevékenységek érzelmi biztonságot nyújtanak, beépülnek a gyermek személyiségébe, szokássá válnak.

A jó közérzetet megfelelő időkeretben a személyes odafigyelés, törődés, a gyermek egyéni igényeinek figyelembevétele biztosítja. Segítő, támogató jelenlétünkkel biztosítjuk az önállóságra való törekvéseket. Naponta sor kerül a lételemüket jelentő szervezett és spontán, gyermeki igényeket, ötletek felhasználó mozgásra, levegőzésre, sétára, kirándulásra.

Törekszünk arra, hogy a gyermek szabad játéktevékenysége hosszantartó, zavartalan legyen. A tanulási tevékenységek megszervezésének a napirendben és heti rendben nincs előre meghatározott ideje. Az óvodapedagógus a gyermek számára differenciált, párhuzamosan végezhető tevékenységek szervezésével biztosítja fejlődését.

Heti rendünk kialakításakor a közös helyiségek használatának rendje a csoportok egymással történő egyeztetése alapján történik (pl.: aula, tornaterem)

Ünnepeink, hagyományaink, rendezvényeink bensőséges hangulatát átgondolt szervezőmunkával, hozzájuk illő külsőségek megteremtésével valósítjuk meg.

A nyitott óvodai ünnepeinket, rendezvényeinket gyermekek, családok közös együttléte teszi családivá.

8.2. Napirend

Idő	Tevékenységek
6 ³⁰ -7 ⁰⁰	<p>A gyermekek fogadása az ügyeletes csoport-szobában. Szabad játék</p>
7 ⁰⁰ -11 ⁴⁵	<p>Személyes odahajlás, beszélgetés, szabad játék a saját csoportszobában Részképességek fejlesztése egyéni szükséglet alapján. Testápolási tevékenységek, tízórai, testápolási tevékenységek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kötetlen, kötött tevékenységek: • Verselés, mesélés; • Ének, zene, énekes játék, gyermektánc; • Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka; • Mozgás; • A külső világ tevékeny megismerése; • Munka jellegű tevékenységek • A tevékenységekben megvalósuló tanulás <p>Egyéni fejlesztések – részképességek fejlesztése, logopédiai foglalkozás, mikro csoportos foglalkozások Szabadban Szervezett és szabad mozgás, edzés. Séta, megfigyelések, kerti munkák. Udvari játékok, énekes játékok.</p>
11 ⁴⁵ -12 ⁴⁵	<p>Testápolási tevékenységek, ebéd.</p>
12 ⁴⁵ -14 ³⁰	<p>Pihenés, altatás mesével, altatódallal</p>

14 ³⁰ -15 ⁰⁰		Folyamatos ébredés
15 ⁰⁰ -17 ⁰⁰		Testápolási tevékenységek, uzsonna Játék a csoportszobában vagy a szabadban. Egyéni fejlesztések, mikro csoportos foglalkozások.

8.3. Az óvoda hagyományos ünnepei

Az évenként ismétlődő ünnepek is az óvodánkban kialakult sajátos szokásainkra épülnek. A hagyományokat továbbra is megtartjuk, mert ezek a felnőtt és gyermekközösséget közös élményekhez juttatják, rövidebb-hosszabb távlatokat adnak az óvodai élet szervezésében, meghatározóak az egyén, csoport, „a mi óvodánk” közösségi életére.

Célunk:

- Az ünnepvárás közös örömeinek átélésével a közösségi érzés elmélyítése.
- Az ünnepek külső megjelenésükben is fejezzék ki a különleges hangulatot (alkalmat).

Feladataink:

- A hangulati előkészítés folyamatosan, igényesen, az életkori sajátosságokat figyelembe véve.
- Az ünnepi programok gördülékeny megszervezése.
- Az öltözködés, a csoportszoba dekorálása tükrözze az ünnep hangulatát.
- A szereplés helyes egyensúlyának megtartás.
- A gyermekek számára tegyük élményszerűvé az ünnepet.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Örömmel vesznek részt az ünnepi készülődésben.
- Ismerik az ünnep, hagyomány jellemző jegyeit.
- Az együtt ünneplés örömeinek átélése.

Ünnepek, hagyományok rendje

- Mihály nap
- Állatok világnapja
- Szüret
- Márton nap
- Advent
- Karácsony
- Farsang

- Víz világnapja
- Húsvét
- Madarak-fák napja
- Pünkösöd
- Anyák napja
- Gyermeknap
- Születésnapok
- Az iskolába menő gyermekek búcsúztatása.
- Kirándulások

8.4. Tárgyi feltételek

Az óvodának rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. (Lásd: Pedagógiai programunk megvalósításához szükséges - minimális – felszerelések, eszközök jegyzéke: 17. fejezet)

Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelelően változó testméretének, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Tegye lehetővé mozgás- és játékgényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül.

A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni. Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtsen lehetőséget a szülők fogadására.

9. ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

„Önmagában véve senki sem szép, vagy rút, jó, vagy rossz, jelentős vagy tompa szellem, hiszen az ember értéke mindig attól függ, hisznek vagy kételkednek benne”
(Robert Musil)

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le csupán az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek minél több tapasztalathoz jusson, átélhessen élményeket és kielégíthesse természetes

kíváncsiságát. Az óvodai tanulás útja a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás, melyben a gyermek képességeinek fejlesztése egyénre szabottan, differenciáltan, az egyes gyermekhez igazított módszerekkel, eszközökkel, az egyes gyermek igényeinek, fejlődési ütemének figyelembe vételével történik. Ez egyrésztől történhet spontán módon, szabad játékokban, illetve tervszerűen előkészített és felajánlott, játékokban való tanulóval.

Az óvodapedagógus által szervezett tevékenységek formái:

1. Választható tevékenységek – egyéni vagy mikrocsoporthoz tartozó tevékenységet jelent, amelyben a gyermek öntevékenyen vesz részt, az óvodapedagógus azonban tudatosan tervez.
2. Köttött tevékenységek – testnevelés, kirándulás, bábszínház stb. valamint azok a tevékenységek, programok, amelyeken minden gyermek részt vesz.

Az óvodapedagógus által tervezett témakörök feldolgozása a különböző műveltségterületeken szervezett tevékenységekben komplex módon valósul meg, így lehetőség nyílik a gyermekek számára a téma sokirányú megközelítésére, a sokoldalú képességfejlesztés megvalósítására. A témák feldolgozását újszerű módszerek pl.: a projekt módszer bevezetésével is színesíteni kívánjuk.

Célunk

- Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak, a környezetéből és az óvodai élet során megszerzett ismereteinek, tudásának fejlesztése, attitűdök erősítése.
- A gyermekek kíváncsiságára, megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, kompetenciáira, önkéntelen figyelmére alapozva komplex módon az iskolai tanulóhoz szükséges készségek, képességek, akarati tulajdonságok fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendszerezése.
- A gyermekek életkoruknak megfelelő fő tevékenységén, a játékon keresztül jussanak el az értelmi képességek, érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, koncentrációképesség, tolerancia, feladattudat, kitartás, a képszerű szemléletes gondolkodás fejlődéséhez.
- A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Feladataink

Az óvodapedagógus hozzásegíti a gyermeket ahhoz, hogy ismereteit tapasztalati úton szerezhesse meg.

- Az ismeretanyagot is tartalmazó tevékenységet minden esetben a gyermek érdeklődésére és cselekvésére, előzetes tudására, tapasztalataira építi.
- Megteremti azokat a játékos helyzeteket és tanulási alkalmakat, melyben a gyermek képességeinek fejlesztése differenciáltan, egyénre szabottan, gyermekhez igazított módszerrel, eszközzel, történik oly módon, hogy ezáltal kielégíti a gyermek megismerési vágyát, kíváncsiságát, sokoldalú érdeklődését.

- Lehetőségeket kínál a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerheti a kutatás, a felfedezés örömét, és megtapasztalhatja saját teljesítőképességét.
- Megismerteti a gyermekeket a kooperatív tanulással.
- A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlesztése.
- A tanulás elsődleges tere a játék legyen, és az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósuljon meg.
- Az óvónői minta – és modellkövetéses magatartás – viselkedéstanulás folyamatában az óvónő legyen a követendő, később a társak pozitív hatásainak is teret biztosítson.
- Használja ki a játékidőben kialakult spontán helyzeteket az értelmi képességek fejlesztésére, a gyermeki érdeklődésekre, kérdésekre válaszolva.
- A cselekvéses tanulás elősegítése, problémamegoldásra épülő ismeretszerzés és felfedezés lehetőségének támogatása.
- Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.
- Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- A gyermekek spontán jutnak ismeretanyaghoz.
- A játékba integrált tanulás a gyermekből érdeklődést vált ki, önkéntes bekapcsolódása a tevékenységekbe kielégíti a gyermek kíváncsiságát.
- Az egyéni igények jól érvényesülnek, a gyermek akkor kapcsolódik vissza a játékba, amikor azt igényli.
- Fejlődnek a tanulási tevékenységhez szükséges értelmi képességek.

9.1. Játék

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, spontán tevékenysége, önmagáért végzett, pszichikus szükséglete, melynek minden nap zavartalanul, elmélyülten kell működnie. A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így óvodai nevelésünk leghatékonyabb eszköze. A játék, magáért a tevékenység örömeért végzett, önként választott gyermeki tevékenység, semmi mással nem helyettesíthető önkifejezési forma.

Alapvető jelentőségű a gyermek személyiségfejlődésében, belső tartalmi kifejezésre használják a hozzájuk legközelebb álló „nyelvet”, a játékot.

Sokféle külső hatás, érzelmek, indulatok, belső feszültségek tükröződnek benne, amelyek megértésében a játék, mint közvetítő jelenik meg.

Óvodánkban, a nevelőmunkánk során törekszünk arra, hogy ez a szükséglet mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és zavartalanul kielégüljön. A játékban fejlődik a gyermek

mozgása, értelmi képességei, kreativitása, érzelmi élete, beszédképessége, szociális kapcsolatai, esztétikai érzéke, közösségi magatartása. A játékban meghatározó az óvónő szerepe, aki az óvodába kerülő kisgyermek első játszótársa.

A játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenysége.

A játékban természetes beszédre és társaikkal való kommunikációra ösztönözzük a gyermekeket. Megoldási módokat kaphat bizonyos viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újra élheti kellemes élményeit, melyhez óvodánk igyekszik olyan bizalommal teli, felszabadult légkört teremteni, melyben ez lehetségessé válik. A legtöbb ismeretet a játékon keresztül tudjuk a kisgyermek felé közvetíteni, elmélyíteni. Ennek érdekében óvodapedagógusaink számos élményszerzési lehetőséget biztosítanak.

Óvodánk valamennyi csoportjában törekszünk az optimális feltételek biztosítására, ezzel elősegítve a gyermeki kreativitás fejlődését, erősödését.

Célunk

- Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.
- A gyermek szabad és irányított játéktevékenysége is életkorának megfelelő legyen, feleljen meg életkori sajátosságainak.
- A széles körű lehetőségek biztosításával módot adunk arra, hogy a gyermek élhessen a játékhoz való jogával és az önállóan választott, sokrétű játéklehetőségeken keresztül fejlődjön.
- A gyermek az óvodai élet során minden tevékenységet játékként éljen meg.
- Közösségi magatartás és viselkedési kultúra alakítása.

Játékformák

Gyakorló játékok

- Ismétlések, cselekvések közben a különböző anyagok, eszközök megismerése;
- szöveg, dallam, mozgásismétlő játékok, ritmusjátékok, egyszerű szabályjátékok;
- játékszabályok megismerése, elfogadása, követése;
- részképességekben enyhe lemaradást mutató gyermekeknél általában előforduló játékfajta,
- új játékkal való ismerkedés esetén.

Szimbolikus szerepjátékok:

- Egyszerű szabálykövetések (egyenként és csoportokban);
- jellegzetes cselekvések, műveletek utánzása;
- szerepek kiosztása, elfogadása, játékszabályok elfogadása;
- környezetükben szerzett tapasztalatok, élmények beépítése önálló vagy csoportos játékba,
- felnőtt mintakövetés.

Barkácsolás

- hibás játékok észrevétele, jelzése;
- apróbb hibajavításoknál közreműködnek;
- egyszerűbb játék kiegészítők készítése;
- ajándéktárgyak készítése (felnőttnek, társnak);
- környezet adta eszközök, tárgyak gyűjtögetése, felhasználása.

Bábozás

- bábmozgatási kísérletek, síkbábok, fejdíszek használata;
- hangutánzás báb segítségével;
- bábkészítés önállóan, egyszerű tárgyak felhasználásával;
- különböző technikák megismerésével bábok készítése (varrás, ragasztás, gipszöntés ... stb.);
- önálló bábozások (mese, történet, báb kiválasztása).

Konstruáló játékok:

- kiegészítő, összerakható, összeszerelhető játékok egyéni elképzelés alapján;
- meglévő játékok változatos összeszerelése, rakosgatása;
- Különböző elemek, eszközök felhasználásával egyszerű, az élethelyzeteknek megfelelő tárgyak készítése.

Szabályjátékok:

- Játéktevékenység során önálló szabálybetartás;
- a megbeszél, kitzűzött szabályok következetes megtartása, alkalmazása, követése;
- a játék adta lehetőségek felhasználása, beépítése az értelmi, érzelmi képességek fejlesztésébe. (pl. önismeret, akarati tulajdonságok, kudarcűrő képesség, megfigyelések stb.)

Feladataink:

- A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda, és az óvodapedagógus feladata, hogy az életkort, a fejlettséget figyelembe véve megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz.
- Megteremtjük azokat a tapasztalatszerzési lehetőségeket, ahol a gyermek a már meglévő ismereteit elmélyítheti, vagy új ismeretekhez juthat, az élmények sokféle feldolgozásának, az újrajátszásnak lehetőségeit.
- Biztosítja a szimbolikus- és szerepjátékhoz megfelelő feltételeket: a belső terek tagolásával, azok változtathatóságával, rugalmas átalakíthatóságával, átjárhatóságával.
- Szeretetteljes, megértő, elfogadó légkört alakítunk ki.

- A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt- a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtve, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.
- Figyelemmel kísérjük a csoport társas kapcsolatainak alakulását, az alá-, mellé- fölérendelt szerepek vállalásának formálódását, az ebben történő változásokat.
- Tiszteletben tartjuk a játék önkéntességét, szabadságát, a gyermeki kezdeményezéseket, aktivitásukat, kreativitásukat, önálló téma- és szerepvállalásukat, önállóságukat.
- Olyan játékhelyzeteket teremt, szituációk, élethelyzetek lehetőségét, melyben érvényesülhet a természetes beszéd, melyben a gyermekek szívesen kommunikálnak, kérdeznak, és kérdéseikre választ is kapnak (anyanyelvi nevelés terén)
- Kérdéseivel inspirálja a gyereket a játékelképzelések megbeszélésére, reflektív (visszaható) szemlélettel segíti azok kibontakozását.
- Figyelemmel kísérjük a játékhelyzetek kialakulását, azok változásait, kombinációit, konfliktushelyzetekben tapintatosan, empátiákkal járunk el.
- Szükség esetén segítséget nyújt a játékhoz szükséges eszközök elkészítésében.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Szükségleteinek és életkorának megfelelő játékot választ.
- Részt vesz a közös játékban.
- Önálló, kezdeményező megnyilvánulásai vannak.
- Képes elfogadni társai ötleteit, le tud mondani egy – egy játékszerről.
- Aktívan részt vesz az erőfeszítést, ügyességet igénylő játékokban is.
- Betartja és követi a megismert szabályokat.
- Képes kreatív együttműködésre, gondolkodásra.
- Megvalósítja egyéni ötleteit és azokat meri vállalni is.
- Saját élményeit és a felnőtt tevékenységét képes újra játszani.
- Konfliktusait képes meg- illetve feloldani.
- Kialakulnak olyan érzelmi-akaratú tulajdonságok, amelyek alkalmassá teszik a közösségben való sikeres eligazodásra (pl. türelem, együttérzés, segítőkészség, kitartás, küzdeni tudás stb.).

9.2. Munka jellegű tevékenységek

A munka jellegű tevékenységeket a személyiségfejlesztés fontos eszközének tartjuk, hiszen ez az a terület, ahol a gyermek rögtön lemérheti, érzékelheti munkájának eredményét. Tapasztalatszerzési lehetőség, mely során a gyermek egyre pontosabb ismereteket szerez a környezetéről, társairól, az őt körülvevő tárgyakról. A munkavégzéshez szükséges attitűdök és

képességek, készségek, tulajdonságok (mint pl. kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság) alakításának fontos lehetősége.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze, a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutat. Azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység: önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás, stb.

A gyermek, munka jellegű tevékenysége a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze is, mindeközben a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája. Azon túl, hogy fejleszti a gyermek erkölcsi tulajdonságait, a szokás és normarendszer megalapozásában is fontos szerepet játszik. Az óvodai munka a szervezett tanulás előfutára, amelyben a teljesítmény szerepe meghatározó.

Célunk

- A gyermeki munka megszerettetésén keresztül változatos munka jellegű tevékenységek során, olyan tulajdonságok, szokások kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek környezetéhez való viszonyát, erősíti közösségi kapcsolatait, együttműködési készségét, feladat- és kötelességtudatát.
- A gyermekekben olyan erkölcsi és akarati tulajdonságok kialakítása, hogy cselekvő tanulással szívesen és örömmel tevékenykedjenek.
- A siker élménye váljon újabb serkentőjévé és készítse aktivitásra a gyermekeket.
- Saját és mások munkájának megbecsülésére nevelés.

Feladataink:

- Kiemelt feladatunk: A környezettudatos magatartásra és a környezet védelemre nevelés az életkori sajátosságokat figyelembe véve.
- Lehetőséget teremteni arra, hogy a gyermek önállóan tevékenykedjen, de bármikor lehetősége legyen társaitól, vagy a felnőttől segítséget kérni.
- Eljuttatjuk a gyermeket a munkavégzéssel kapcsolatos attitűdök, jártasságok, készségek szintjére.
- Következétesen alakítjuk és fejlesztjük a személyiségfejlődéséhez szükséges tulajdonságokat, pl. kitartás, önállóság, felelősségvállalás, céltudatosság.
- Hagyjuk, hogy a gyermek kezdeményezzen, és többféleképpen kipróbálhasson egy-egy munkafolyamatot, az önpróbálkozás mellett a munkafogásokat is megmutatjuk.
- Együttműködés a szülőkkel, hogy a gyermek, otthon is gyakorolhassa az önkiszolgálást, és a családért végzett tevékenységeket.
- A felnőttek példamutatásával, a pozitív munkához való viszonyulás elősegítése, közösségért végzett munka örömeinek megéreztetése.
- Biztosítjuk az állatok és növények gondozásához szükséges körülményeket. A munka tudatos szervezése, a gyermek együttműködésének segítése, folyamatos, fejlesztő

értékelése.

- Megtanítani, tisztelni a munkát végző embert, és becsülni egymás munkájának eredményét. Megfelelő időt biztosítani a munka elvégzésére, lehetőleg kiküszöbölve a gyermekek egymásra várakozását.
- Tudatosítani, hogy mikor játssza a munkát, és mikor végez tényleges, eredményt hozó munkát.
- A gyerek testi adottságainak megfelelő eszközök biztosítása.
- A gyermek által használt tárgyi felszereléseket hozzáférhető módon és biztonságukra figyelve helyezük el.
- Lehetővé teszi a sajátos nevelési igényű gyermeknek a munkajellegű tevékenységekben való részvételt, amiben a pedagógiai asszisztens egyénre szabott segítséget nyújt. (pl.: lassabb tempó, többszöri magyarázat, gyakorlás, stb.) A munkavégzésének tevőleges, illetve példamutatással történő megsegítése, melyet a szóbeli magyarázat kiegészít. differenciált segítségadással kompenzálni tudjuk a gyermek hátrányait.
- Ráirányítani a szülők figyelmét arra, hogy tartsák tiszteletben gyermekük munkáját, beszélgessenek vele saját munkájukról is.

Munka jellegű tevékenységek az óvodában

Önkiszolgálás

A gyermekek akarati életének kibontakoztatása ösztönzi őket az önkiszolgáló munkára. Saját személyükkel, kapcsolatos feladatokkal ismerkednek meg a testápolás, a kulturált étkezési szokások elsajátítása során, melyek komplex módon fejlesztik a gyermek feladattudatát, felelősségtudatát. Szorosan összekapcsolódik az egészséges életmódra nevelés-gondozási teendőivel. Megismertetjük a gyermekeket egy-egy használati tárgy alkalmazásával, az önkiszolgálás különböző műveleteivel, azok sorrendjével

Naposi munka

A csoport fejlettségi szintjét figyelembe véve folyamatosan vezetjük be. Először segítőket választunk. Közösségi kapcsolatokat, a kötelességtudatot fejlesztő tevékenység, melyet az önkiszolgáló tevékenység előz meg.

- Kis táblákon figyelemmel kísérik, hogy minden gyermek, sorra kerüljön.
- A jelkép (kötény, napostábla) nem csak a megbízást és a feladatvállalást jelzi, hanem vonzóvá teszi a tevékenységet, amire a gyermek büszke és örömmel, sikeresen teljesíti azt.
- A naposság időtartamában és feladataiban illeszkedik a napirend kereteihez és formáihoz. A reggeli és délutáni étkezések idején szerepét az önkiszolgálás veszi át.

Alkalomszerű munkák

Alkalmi megbízásokat a gyermek egyéni fejlettségéhez mérten tervezünk. (Pl.: információ

átadása, teremrendezés, játék elrakása stb.) Átszőheti az egész napot, időről időre ismétlődik, így elősegíti az időészlelés kialakulását és az önállóság fejlődését.

- Udvar és teremrendezés;
- játékelrakás;
- egyéni megbízatások, üzenetek átadása;
- kerti munka,
- ünnepi készülődés (ajándékkészítés, szobadíszítés)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Önállóan használják és tartják rendben játék és munkaeszközeiket.
- Önállóan végzik saját személyükkel kapcsolatos munkákat, feladatokat. (tisztálkodás, öltözködés, étkezés, öltözőben személyes dolgaik rendben tartását)
- Szívesen, bátran végeznek kisebb megbízatásokat. Önállóan végeznek naposi teendőket, néhány egyszerűbb munkafajtát.
- Önállóan képesek a terem díszítésével kapcsolatos feladatok ellátására (Pl.: virágot hoznak a vázába, az élősarok számára magvakat gyűjtenek stb.)
- Minden olyan területen segítenek, ahol erre szükség van.
- A komfortérzetük kialakul, s az ehhez szükséges feladatokat önállóan, örömmel és igényesen végzik.
- Fejlődik a munkához, közösségért végzett munkához való pozitív viszonyulásuk.
- Képesek saját és mások munkájának megbecsülésére
- Feladattudatuk koruknak megfelelően fejlett, képesek az együttműködésre.
- Elfogadják a segítséget és a kritikát.
- szeretnek meglepetést készíteni családtagjaiknak, felnőtteknek, társaiknak.
- Fejlődik önállóságuk, felelősségtudatuk, problémamegoldó gondolkodásuk, döntési képességeik, kreativitásuk, kitartóvá válnak.
- Fejlődik rendszeret iránti fogékonyságuk, törekszenek a rend megtartására.
- Kialakulnak a munkavégzéshez szükséges jártasságok, szokások
- Véleményt nyilvánítanak, önértékelésük kialakult.

9.3. A külső világ tevékeny megismerése – matematikai tartalmú tapasztalatszerzés

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti- emberi-tárgyi viszonyairól. Lehetővé tesszük, hogy a természet felfedezése közvetlen érzékelés, észlelés útján történjen.

A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott

élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Az óvodai élet tevékenységformái közül a külső világ tevékeny megismerését tartjuk olyan alappillértnek, melyhez a további tevékenységformák integrált területként kapcsolódnak. Területei:

- Természeti környezet;
- emberi környezet;
- tárgyi környezet;
- hagyomány;
- természet-, és környezetvédelem.

A gyermekben a valóság felfedezése során pozitív viszony alakul ki a természethez, emberi alkotáshoz. Tapasztalatai segítik környezettudatos tevékenységét, közvetlen módon találkozik a természet és környezetvédelemmel.

Hagyományaink a naptári évhez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, különböző ünnepekhez kötődnek, mely által a gyermek megismeri a helyi hagyományokat és néphagyományokat, családi szokásokat. Megtanulja mindezek szeretetét és védelmét megismerkedik a tárgyi kultúra értékeivel.

Környezetének felfedezése során olyan tapasztalatokat szerez, mely az életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükséges.

Miközben környezetét felfedezi, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Részt veszünk az Ovi-Zsaru programban, melynek célja, a gyermekek védelme a gyermekek sérelmére elkövetett bűnözéssel szemben. Feldolgozunk valamennyi életszerű-veszélyforrást tartalmazó- helyzeteket, melyek otthon és közvetlen környezetükben érheti őket. Az ovi-zsaru program egy biztonságra nevelő program a nagycsoportos gyermekek számára.

Ismereteiben, környezetéhez való alkalmazkodásában a családi nevelésnek alapozó szerepet tölt be, döntő jelentősége van és a fejlődés folyamán az elsődleges szerepe meg is marad. Ezért kiemelkedően fontosnak tartjuk, hogy tudatosan, fejlesztő eljárásainkkal kiegészítsük ezt a nevelést és az esetleges hátrányokat kompenzáljuk.

A gyermek környezete megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak is birtokába jut, a környezet formai, mennyiségi, nagyságbeli és téri viszonyairól, valamint ezeket a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat, alakul ítélőképessége, fejlődik tér -, sík és mennyiségszemlélete

Célunk:

- A szűkebb és tágabb környezet felfedezése során a gyermek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti-, emberi-, tárgyi világ értékei iránt, környezettudatos magatartás megalapozása.

- Természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása. Az életkornak megfelelő eligazodás az őt körülvevő világban, az ok-okozati összefüggések felismertetése.
- A természeti és épített környezet megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás; készségek, képességek alakítása.
- A környezet megismerése közben a gyermek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása.

Feladataink:

- Irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréje, önálló véleményalkotásra ösztönözzük a gyermekeket.
- A környezet megismeréséhez szükséges élmények és tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása a megfelelő helyszíneken.
- Érzelmi kötődésén keresztül eljuttatjuk a gyermeket a környezetük megszeretetéséhez, megbecsüléséhez, védelméhez.
- Szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, készségek, képességek fejlesztése, melyek szükségesek a természeti és társadalmi környezettel való harmonikus együttélésre.
- Megismertetni a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások a családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanítva ezek szeretetét, védelmét is. Lehetővé tenni, hogy megismerje városunk és környékünk nevezetességeit.
- Lehetőséget biztosítunk növények csíráztatására, ültetésére, szaporítására, ágak hajtására, a természet kincseit őrző sarok kialakítására, az összegyűjtött anyagok ötletes felhasználására
- Évszak- és időjárás tábla folyamatos használata, amit a gyermekek önállóan is kezelhetnek.
- A közeli tó és kiserdő adta lehetőségek kihasználása.
- Az élő és az élettelen környezeti tényezők összefüggéseinek meglátása, megláttatása.
- Fejlesztjük a gyermekek személyiségét komplex tevékenységekkel, cselekedtetéssel, melyek képességeikhez, fejlődési ütemükhöz alkalmazkodnak.
- A környezet megismerése során, matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek, és azokat tevékenységeiben is alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat, alakul ítéliképessége, fejlődik tér-, sík-, és mennyiség szemlélete.
- Felfedeztetjük, megtapasztaltatjuk játékos formában a környezetük jelenségeit, tárgyait, tulajdonságaikat, mennyiségi viszonyait, formáit.
- A valóság objektív bemutatásával segítünk a gyermekeknek, hogy meglássák az összefüggéseket, képesek legyenek azokat meg is fogalmazni, rávezetjük őket a helyes ítéletek alkotására.
- Tevékenységük során fejlesztjük a gondolkodási műveleteket, megalapozzuk a logikus

gondolkodást.

- Megtanítjuk őket arra, hogy képesek legyenek tapasztalataikat különféle szempontok alapján rendszerezni.
- Engedjük, szorgalmazzuk, hogy a problémahelyzetekben maguk találják ki a megoldást, próbálkozzanak, kísérletezzenek, éljék át a felfedezés örömét
- Lehetőséget biztosít az évszakonkénti folyamatos megfigyelésekhez, tevékenykedtetésekhez.
- Hagyományápoló munkájukban a természet változásaihoz kapcsolódó jeles napokat, ünnepeket, szokásokat és eseményeket is vegye számba.
- Elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítunk a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
- Elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

9.4. Zöld Óvoda program

A **Palotavárosi Tagóvodában** a második alkalommal pályáztuk meg a Zöld Óvoda Programot. Fontosnak tartjuk a megfelelő érzelmi viszony kialakítását mind a természeti, mind a társadalmi környezetünk iránt, hiszen ez a környezetvédelmi nevelés alapjául szolgál. Igyekszünk megalapozni a gyermekek ökológiai szemléletét az élőlények hasznosságának, a tápláléklánc értelmének megismertetésén keresztül. A kerti munkák során, a növények gondozása közben megtanulják a felelősségvállalást. Ezzel megalapozzuk a „zöld szemléletet” a Föld kincseivel való takarékoság, a fenntarthatóságra való nevelés szemléletét. A természetvédelem fontosságát hangsúlyozó jeles napokat megünnepeljük. Programunkba építjük a „Zöld Óvoda” kritériumrendszerét.

Intézményi szintű zöld jeles ünnepek:

- Állatok világnapja - október 04.
- Víz világnapja - március 22.
- Föld napja - április 22.
- Madarak és fák napja - május 10.

Mottónk:

Természetbarát gyermek csak természetbarát környezetben nevelődhet.

Célunk:

- Környezetük iránt pozitív érzelmi kötődéssel rendelkezzenek, megtanulják környezet védelmét, legyenek képesek az óvodán belüli, majd az óvodán kívüli világukban az értékek megőrzésére.
- Képesek legyenek a környezettudatos gondolkozásra, magatartásra a mindennapokban

(szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, újrahasznosítás).

- Váljanak sajátjukká a Zöld Óvoda program kritériumai.

Feladataink:

- A fenntartható fejlődés érdekében minden alkalmat és lehetőséget felhasználunk a környezettudatos magatartás formálására és alapozására. (szelektív gyűjtés, növény-állatgondozás, komposztálás)
- Hangsúlyt helyezünk a természet közeli életszemlélettel a környezet megismerésére, tiszteletére, megóvására.
- A természetsarkot a gyermekek bevonásával folyamatosan gondozzuk, alakítjuk, közvetítjük és értéknek tekintjük a zöld óvoda szellemiségét.
- Törekszünk a szülők természetvédő magatartásának formálására is (pl. szelektív papírgyűjtésben, valamint a használt elemgyűjtésben aktívan részt vesznek,)

A tevékenységek helyszíne:

Ligetsori Óvoda **Palotavárosi Tagóvodája**

8000 Székesfehérvár, Kelemen Béla u. 30/B.

Törekszünk rá, hogy lehetőleg mindent a helyszínen, a természetben figyeltessünk meg, így a gyermekek cselekvően szerezzenek tapasztalatokat.

Belső környezet

A családokat az eseményekről, aktuális témákról a „Zöld Óvoda Faliújságon” keresztül tájékoztatjuk intézményi szinten.

A csoportszobákban folyamatos a szelektív hulladékgyűjtés.

Az óvoda udvara

A madárodúkat az ősz folyamán kitakarítjuk, télen a hideg beálltával kihelyezzük a madáretetőket, magokból, faggyúból madárkalácsot készítünk, folyamatosan gondoskodunk eleségről, itatásról.

Az évek során beépül személyiségjegyeik közé az a szemlélet, hogy - úgy éljek, hogy ne zavarja más élőlények életét, úgy éljek, hogy másoknak is helye legyen körülöttem, hiszen az ember része a körülötte lévő világnak.

A külső környezet

Begyakorolják a „gyűjtő munka” szabályait (csak azt hozzuk haza, amit "elenged" a természet. Inkább a helyszínen lerajzoljuk, "lefényképezzük", megvizsgáljuk, könyvből megnézzük, mint hogy elvegyük a természettől).

Célunk a természeti és az épített környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése, a természetszerető magatartás gyakorlása s az értékeket meglátó és védő viselkedés kialakítása.

10. INTEGRÁLT TERÜLETEK

10.1. Verselés, mesélés

*„A mesékben minden benne van:
mindaz, ami volt, és mindaz, ami még lehet.”
/Boldizsár Ildikó/*

A mindennapos mesélés, verselés, mondókázás az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a kisgyermek egészséges lelki fejlődésének elmaradhatatlan eleme. A mese, a vers örömforrás, esztétika, társas élmény, nyelv/gondolat-, amely nagy belső energiákat mozgósít. Az értékes gyermekirodalmi alkotások biztosítják a gyermeki érdeklődés és fenntartását a természeti és társadalmi környezet, az emberek s önmaga iránt. Segíti a kulturális értékeket élvező, értékelő felnőtté válását. A játék és a mese a gyermek anyanyelve: segítségükkel kapcsolódik az őt körülvevő világban, általuk szerzi meg az életről szóló tudást.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Irodalmi élmények nyújtásával, az irodalom iránti érdeklődést kívánjuk felkelteni. Fontos, hogy gyermekeink az irodalmi nevelésen keresztül esztétikai élményekre fogékony olvasóvá váljanak, műveltségüket megalapozzuk. Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van

A mese segíti a gyermek erkölcsi fejlődését, a világban való eligazodását. A mesei motívumok, fordulatok a gyermek pszichés fejlődésével, jellegzetes gondolati, indulati, szemléleti vonásaival összhangban vannak. Fejlődik képzelete, fantáziája, és az erkölcsi fejlődésre is kihat.

A mindennapos mesélés a kisgyermek mentális egészségének elengedhetetlen feltétele. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. Mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés valósul meg.

A mondókák, dúdolók, versek- játékos mozgásokkal összekapcsolva – hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, az anyanyelvi neveléséhez. Ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményt is nyújtanak.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotban eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

Célunk:

- Változatos irodalmi élmények nyújtásával a gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása, érzelmi, értelmi, erkölcsi képességeinek alakítása.
- A könyv szeretetére, megbecsülésére nevelés.
- A gyermek anyanyelvi kultúrájának fejlesztése, elsősorban a népi kultúra átörökítése, a népköltészet értékközvetítő hatásainak érvényesítése.
- A felhasznált irodalmi anyag igényes összeállításakor figyelünk, hogy érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság, a népi, a klasszikus és a kortárs irodalom megismertetése. Az óvónő vegye figyelembe a gyermekek életkori sajátosságait.

Feladataink:

- A vers-, mesemondás, a bábozás, dramatizálás és a pihenés előtti mindennapos mesélés feltételeinek és szokásainak kialakítása a csoportban.
- Igényes, a korcsoportnak megfelelő irodalmi anyag kiválasztása: magyar népmesék, más népek meséi, klasszikus és kortárs irodalmi művek.
- Minél több alternatív lehetőség teremtése az önkifejezésre: báb-, dramatikus játék, drámajáték, játék, saját mese –mozgással vagy ábrázolással- való megjelenítése.
- A báb személyiségfejlesztő és feszültségoldó hatásának kihasználása.
- Oldott, derűs légkör megteremtése, amelyben a gyermekek természetes közlési vágya, a meglévő ismereteinek különféle élethelyzetekben való gyakorlása fejlődik és fejleszthető.
- A mesekönyvek a gyermekek számára elérhető magasságban való elhelyezése, hogy bármikor önállóan megnézegethessék, kezdeményezhessék a mesélést. A bábozás és dramatizálás eszközeinek szintén hasonló elhelyezése, hogy kedves meséjüket, versüket kedvük szerint újra játszassák.
- Szükség szerint a szülők segítése az igényes gyermekirodalom kiválasztásában.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretik és várják a mesét-verset, maguk is szívesen mesélnek, verselnek.
- Emlékezetből felidéznek kedvelt meséiket, vagy annak egy-egy epizódját, egy hős cselekvését.
- Játék időben kezdeményeznek a mesékkal, versekkel bábozást, dramatizálják őket,

használják a mese szavait.

- Megfelelő szókinccsel rendelkeznek, gondolataikat érthetően fejezik ki, beszédfejemük kialakult.
- Tudnak természetes hanghordozással, tiszta kiejtéssel a ritmus és a vers hangulatát érzékeltetve kiolvasót, rövid sorokból álló verset emlékezetből idézni.
- A könyveket, folyóiratokat rendszeresen nézegetik, vigyáznak azokra.
- Gondosan bánnak a könyvekkel.
- Önállóan báboznak.
- Kialakul a képességük a belső képteremtésre.

10.2. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zene olyan emberformáló erővel bír, amely kihat a gyermek egész személyiségre, fogékonyra teszi a szép befogadására, formálja ízlését és emberi magatartását.

A játékos mozgásismétlések, a ritmussal, játékos csengésű szavakkal, tetszetős dallamfordulatokkal, táncvaló játék örömmel, jó érzéssel tölti el a gyermeket.

A zene érzelmeket, hangulatokat tolmácsol, megszerettetése élmények útján történik, mellyel a zenei érdeklődés, a zene iránti vonzódás és a zenei anyanyelv megalapozása valósul meg.

Óvodai nevelésünk során arra törekszünk, hogy a zene a hozzánk járó gyermekek életének természetes részévé váljon. Az óvodapedagógus éneke, mondókázása, hangszerjátéka, az ölbéli játékok, a közös éneklések, énekes játékok, táncok, altatók, népdalok éneklése és hallgatása, a néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. A CD-ről felhangzó komolyzenei részletek, a különböző tevékenységeket kísérő zenei élmény, az ünnepeket színesítő felnőttek kórusa mindennapjaikat átszője.

Célunk:

- A közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- Az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, énekes népszokások, népi mondókák, énekes játékok, valamint a népzene megismertetése, megszerettetése. Zenei anyanyelvünk művészi értékeinek felfedezése, a gyerek érzelmi, esztétikai világának gazdagítása, a néphagyományokra építve, melyek felkeltik a gyermek zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- A néptánc alapjainak megismertetése, a zene és a tánc (mozgás) együttes örömeinek átélése.
- Igényes zenei élményhez juttatással fejlődjön a gyerekek zenei ízlése, zenei kreativitása, esztétikai fogékonysága, zenei képessége, és a zenei anyanyelv használata.

Feladataink:

- A tudatos és spontán zenei élmények közvetítése során a gyermekek zene iránti érdeklődésének felkeltése, zenei ízlésének formálása, esztétikai fogékonyságuk, mozgáskultúrájuk fejlesztése, a zene értékes személyiségformáló hatásának kiaknázása.
- Az óvodapedagógus a zenei tevékenységi formákat változatos módszerekkel, a gyermek aktív részvételére támaszkodva szervezi meg.
- A gyermekek életkorának és egyéni képességeinek, meglévő ismereteinek, tapasztalatainak figyelembe vételével válogatja a zenei és mozgásos anyagot, tervezi a fejlesztési célokat, feladatokat, megfelelő légkör biztosítása az énekes, táncos játékokhoz.
- Kialakítja, fejleszti a zenei képességeket, készségeket, zenei kreativitást és alkotókészséget.
- A magyar népi kultúra kincsein, a népszokások egyes elemein, az ünnepeinkhez kapcsolódó zenék, dalok, megismertetésén keresztül a zenei anyanyelv megalapozása.
- Fejlesztjük a gyermekek tér és formaérzékét a játékok során alkalmazott különböző térformák gyakorlásával.
- A zenei játékokkal örömteli, közös élményekhez juttatjuk őket, ezzel formálódik közösségi érzésük, magatartásuk.
- Támogatja a gyermek önkifejező szándékát, spontán megnyilvánulásait, a zenei alkotókészségének alakulását.
- Megfigyelteti, környezet hangjait, a csendet.
- Megismerteti a gyermeket néhány hangszerrel (fúvós, vonós, pengetős, ütős), azok hangjával, megszólaltatási módjával.
- Igényesen válogatjuk össze a zenehallgatásra szánt műveket.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek képesek csoportosan és egyénileg, önálló indítással tisztán, helyes kezdőmagasságban és tempóban énekelni.
- Élvezettel játszanak dalos játékokat, hallgatnak zenét.
- Szeretnek, és gátlások nélkül tudnak egyedül és közösen énekelni, mondókázni.
- Játékukban önállóan használják a mondókákat, kiolvasókat.
- Tudnak ritmust, dallamot, mozgást improvizálni.
- Esztétikus kifejező mozgásra törekszenek.
- Jól ismerik a különböző mozgásformák, térformák kialakítását. Egyszerű, játékos mozgásokat egyöntetűen, esztétikusan végeznek, ismerik és gyakorolják az egyszerűbb táncmozdulatokat.
- Képesek dallamfelismerésre, dallambújtatásra, az egyenletes lüktetés és ritmus együttes gyakorlására, megkülönböztetni a zenei fogalom párokat.
- Hosszabb, énekelt vagy hangszeresen előadott dalt figyelmesen, élvezettel hallgatnak.
- Ismernek néhány ütőhangszert, azokat önállóan és változatosan használják, az

egyenletes lüktetés és ritmus kifejezésére, valamint az éneklés kíséretére.

- Belső hallásuk fejlett, képesek dallambújtatásra, hangszínek, hangszerek, a környezetük hangjainak felismerésére, megkülönböztetésére.
- Megfigyelnek és megkülönböztetnek finomabb hangszíneket a természetben, a környezetben hallható zörejekben, beszéd és énekhangokban, valamint hangszereken játszott zenében
- Életkornak megfelelően ismernek néhány hagyományhoz kapcsolódó népi mondókát, népdalt.
- Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

10.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális tevékenységek során a gyermek az őt körülvevő világból érkező tapasztalatokat, élményeket, érzelmeket fantáziája segítségével vizuális, képi formában fogalmazza meg, újraéli. Intézményünkben a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka alkalmainak megteremtésével lehetősége van a gyermeknek az alkotás örömeinek megtapasztalására, a tér-forma-szín képzetének gazdagítására, esztétikai érzékenysége, szép iránti nyitottsága, igényessége alakítására.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az ábrázolás fejlesztésének alapja a látható világ "láttatása", megfigyelése. Sétákon, kirándulásokon és műalkotásokon keresztül választjuk ki mindazt, amit tágabb környezetünkben érdemesnek tartunk arra, hogy jobban megfigyeljük, rögzítsük, emlékezetünkbe véssük, vizuálisan birtokba vegyük. Mindezt sok mozgással és cselekvéssel, a vizuális észlelő funkciók együttműködésével valósítjuk meg. Mivel ez a közvetlen érzékszervekkel történő megismerés kelti fel a gyermekben az alkotói kedvet, így céltudatosan fejlesztjük a gyermek esztétikai fogékonyságát.

Minél több egyéni és közös élménynyújtásra törekszünk gyermekeink számára, mert az intenzív élmény emeli munkájuk kifejezésének szépségét. A vizuálisan érzékelhető szépség világát a gyermek közvetlen környezetében is megteremtjük, mert a mindennapi tárgyak, berendezések a különböző események számtalan és állandóan visszatérő élményhez juttatják.

Értékelésünk nem csak a technikai készség dicséretére terjed ki, hanem az átélés, a fantázia, az önálló, sémáktól eltérő, tartalmas kifejezésre is.

Célunk:

- Alakuljon ki a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi szabad önkifejezése, esztétikai érzékenysége és igényessége, az esztétikai élmények befogadásának öröme

és képessége.

- Gazdagodjon tér-, forma-, színeképzetük, esztétikai érzékenységük, szép iránti fogékonyságuk, igényességük.
- Különböző tevékenységek, technikák (rajzolás, festés, mintázás képalakítás, tépés, gyűrés, vágás, ragasztás varrás, kézimunka stb), gyakorlása közben képi- térplasztikai kifejezőmód, vizuális látás, alkotókedv, formavilág, színérzékelés és a szépség iránti vonzódás felkeltése. A műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés.

Feladataink:

- Esztétikus környezetet biztosítunk és törekszünk a természetes, jó minőségű anyagok alkalmazására.
- Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermek maga fedezze fel a körülötte lévő világot, és meglévő, majd egyre bővülő ismeretei, tapasztalatai nyomán képessé váljon a térben létező világ síkban való ábrázolására.
- Az ábrázolás, kézi munka anyagainak, eszközeinek, technikájának széleskörű megismertetése, felhasználása, gyakorlása.
- Az önkifejezés megvalósításának segítése, a különféle technikák, eszközök alkalmazásával, az önálló gyermeki alkotó tevékenység feltételeinek megteremtésével, örömteli alkotólétkör biztosítása. A különböző tevékenységek, technikák által kreativitásuk, fantáziájuk fejlesztése. Figyelembe vesszük a gyermek ötleteit, elképzeléseit, segítjük a gyermeket az önálló elképzelések megvalósításában.
- Megismertetjük a gyermekeket a népi kultúra, hagyományaink, gyökereink ápolásával, a multikulturális javakkal.
- Az ábrázoló tevékenységek, a gyermeki alkotó-alakító tevékenységek feltételeinek megteremtése, biztosítása az egész nap folyamán, a csoportszobában és a szabadban egyaránt. Élmények biztosítása, amelyet örömteli megvalósítás követ.
- Új megoldások keresésére, biztonságos, takarékos, kreatív megoldásra, gondolkodásra biztatjuk őket (környezettudatosság, újrahasznosítás).
- Olyan tevékenységek szervezése, amelyek felébresztik és kielégítik a gyermek érdeklődését, spontán módon motiválják a cselekvésre, táplálják alkotó kedvét, fantáziáját, kreativitását.
- A sajátos nevelési igényű gyermek ábrázoló tevékenységeiben a pedagógiai asszisztens egyénre szabott segítséget nyújt (pl.: lassabb tempó, többszöri magyarázat, gyakorlás, stb.), így számára is biztosított a fejlődés lehetősége.
- Esztétikai érzékenységük, szép iránti igényességük, nyitottságuk alakítása.
- Kezdeményező, kreatív magatartás kifejlődésének elősegítése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Örömforrás számukra az élményen alapuló vizuális tevékenység.
- A gyermekek ismereteik, gondolataik, élményeik kifejezésére bátran, biztonsággal

használják az ábrázolás képi-plasztikai kifejezőeszközeit, egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket, témaválasztásuk változatos.

- Megfigyelés alapján képesek kiemelni a megkülönböztető jegyeket, szín és formabeli tulajdonságokat, hangulati elemeket.
- Alkotásaikra jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása.
- Téralakításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.
- Az eszközöket készségszinten használják, alkalmazzák.
- Helyesen alkalmazzák a különféle technikákat.
- Finommotorikus képessége, vonalvezetése lazává, biztossá válik.
- Észreveszik környezetükben a szépet, szívesen gyönyörködnek művészeti alkotásokban.
- Képesek értékítéletre az alkotásokkal kapcsolatban.
- Környezettudatos magatartással használja az eszközöket, szükség szerint szelektáljon, bánjon gazdaságosan a különböző eszközökkel. Fedezze fel az újrahasznosítás örömeit.

10.4. Mozgás, testnevelés

A gyermekek fejlesztésére kihasználjuk a mozgást, mint örömforrást, így lehetőségünk nyílik az esetleges mozgáshibák korrigálására is. A nap folyamán minden lehetőséget megragadunk a mozgásra, mozgásos játékok spontán szervezésével, játékokkal.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgással, testneveléssel kedvezően befolyásolhatjuk a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-képességét, és az egyes szervek teljesítőképességét.

A mozgásigény kielégítése nem korlátozódik bizonyos napirendi időpontra, melynek kielégítése történhet a nap minden időszakában, a folyamatos napirenddel, a gyermek mindennapi mozgáslehetőségének biztosításával, szervezett vagy szabad (gyermeki kezdeményezéssel) mozgáslehetőséggel. A feladatadás differenciált módon történik, figyelembe véve a gyermek életkori, és egyéni sajátosságait. Fontosnak tartjuk és figyelembe vesszük, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, egyéni képességeinek, temperamentumának megfelelő tevékenységet. Óvodánk udvarát is úgy alakítottuk ki, a játék eszközöket úgy választottuk meg, hogy ezeknek, a feltételeknek megfeleljenek. Az eszközök variálásával, pedagógiai módszereinkkel felkeltjük a gyermekek érdeklődését, ezáltal örömmel vesznek részt a közös mozgásos játékokban.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal segítünk elő. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. Fontos szerepe van az egészség megőrzésében, megóvásában, felerősíti és kiegészíti a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását.

Célunk:

- A mozgás megszerettetése, a mozgásigény és az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységek kielégítése, az óvodai nevelés valamennyi napján az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve minden gyermek számára.
- A természetes mozgáskészségek alapozásával, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékokkal és feladatokkal, a személyiség sokoldalú, harmonikus fejlesztése, a pszichomotoros készségek és képességek kialakítása, formálása, melyek nagymértékben hozzájárulnak a tanulási képességek, kompetenciák kialakulásához és fejlődéséhez.
- Olyan feltételek biztosítása, melyek elősegítik, hogy a gyermek fejlődése belső motivációval legyen elérhető.
- A mozgásélmény mindig legyen örömforrás.

Feladataink:

- Az egészséges életmódra nevelés.
- A mozgásos tevékenységekhez szükséges feltételek biztosítása, (hely, idő, eszköz, módszer)
- „Ép testben ép lélek” szemlélet megalapozása, mozgáskedvelő életvitel alapjainak lerakása.
- Biztosítjuk a gyermeki szervezet sokoldalú, arányos fejlesztését, megteremtjük azokat a feltételeket, amelyek elősegítik és növelik a szervezet teherbíró, ellenálló és alkalmazkodó képességét. Folyamatosan alakítjuk a helyes testtartást.
- Tájékozódunk, felmérjük a gyermek mozgásigényét, fejlettségét, terhelhetőségét, mozgáskoordinációs problémáit.
- A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazásával a mozgásigény fenntartása, növelése, a szabad, spontán mozgások kielégítése, melyek kedvezően hatnak a kondicionális képességek, különösen az erő és az állóképesség fejlődésére.
- Fejlesztjük a téri tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és alkalmazkodóképességet, a személyiség akaratitényezőinek alakulását, az együttműködés és társra figyelés képességét.
- Differenciáltan fejlesztjük a gyermekek természetes mozgását: a járást, a futást, támaszt, függést, egyensúlyozást, ugrást, dobást; motorikus képességeiket, koordinációs képességeiket, a nagymozgást, finommotorikáját. Figyelmet fordítunk a mimikai- és a beszédhez szükséges egyéb izmok fejlesztésére is.
- Megismertetjük velük a gimnasztikát, néhány talajtorna elemet, eszközgyakorlatokat, testnevelési játékokat.
- Megismertetjük a testrészeket, alakítjuk a testsémáról szerzett ismereteiket.
- A mindennapos testneveléssel megalapozzuk a minden napi mozgás igényét, a mozgás gyakorlatait a kötelező testnevelés anyagára építjük, napi futás, kocogás biztosítása.

- Mozgáskotta megismertetése, rendszeres kondicionálás, testi erő és állóképesség növelése, időjáráshoz való alkalmazkodás.
- Mindennapos egészségpedagógia alkalmazásával a lábboltozat erősítő és tartásjavító tornával, személyiségfejlesztő zenés tornát tartunk.
- Az évszaknak megfelelően mozgáshoz biztosítjuk a friss levegőt, sétákkal, közeli játszóterek látogatásával kiegészítjük a levegőzés és mozgás adta lehetőségeket
- A játékba, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységekkel, az óvodai élet egyéb tevékenységeibe komplexen beépített egészségfejlesztő testmozgással kiegészítjük az irányított mozgástevékenységeket.
- Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.
- Az együtt mozgás élményének biztosításával segíti elő a gyermek én határainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, az alkalmazkodás, a kooperáció képességének fejlődését.
- Fejlesztjük a gyermekekben a mozgásban rejlő esztétikai érzéket, értelmi képességeiket, erkölcsi és érzelmi tulajdonságaikat.
- A mozgásformák megnevezésével, a konkrét mozgásos tapasztalatokkal a szókinccs bővítésére, nyelvi kifejezésmintákat adunk, segítjük az elvont gondolkodást.
- Sikerélményt nyújtunk, amely a gyermekeket aktív részvételre ösztönzi, alakítjuk, formáljuk az egészséges versenyszellemet.
- Világos, konkrét értékeléssel támogatjuk a pozitív énkép alakulását.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Szívesen vesznek részt mozgásos tevékenységekben, igénylik a mozgást.
- Mozgásuk összerendezett, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik egyensúlyérzékük, téri tájékozódásuk kialakult.
- Képessé válnak a differenciált mozgásra /gyors, lassú, energikus/.
- Egyenes tartással ülnek, állnak, járnak.
- A feladatok végrehajtásában kitartóak.
- Felszabadultan, teljes biztonsággal végzik a mozgásfajtákat, különféle eszközökkel is.
- A szem-kéz, szem-láb koordinációjuk koruknak megfelelően fejlett.
- Testsémájuk, oldaliságuk kialakult.
- Izomzatuk kellően megerősödött, teherbírásuk nőtt, fokozatosan megerősödik a csontrendszerük.
- A mozgás igény, és örömforrás számukra.
- Ismerik a rendelkezésükre álló tornaszerek, eszközök funkcióját és gyakorlati alkalmazását.
- Megértik, betartják a szabályokat, kialakul egészséges versenyszellemük.
- Kialakulnak és megerősödnek a személyiség akarati tulajdonságai (Pl.: kitartás, fegyelmezettség, stb.)

11. SAJÁTOS FELADATAINK AZ ÓVODÁBAN

11.1. Inkluzív nevelés, integrált nevelés

Óvodai nevelésünk során nagy hangsúlyt fektetünk befogadó (inkluzív), másságot elfogadó óvodai környezetben a nagyobb figyelmet igénylő gyermekek életminőségének javítására, beilleszkedési esélyük növelésére valamint szocializációjuk segítésére. A sérült és az ép gyermekek kölcsönös tapasztalatai egymásról, társaikról, közös tevékenységeik együttes élményeik azt valószínűsítik, hogy később is elfogadók, igény szerint segítőkészek lesznek egymás iránt.

Célunk:

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény szellemében a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek: önmagukhoz képest a képességeiknek és készségeiknek megfelelő lehető legmagasabb fejlettségi szintet érik el, a sérült funkciók pozitív irányba fejlesztése, a sikeres és kudarctól mentes iskolakezdés érdekében Alkalmazkodó képességük, akaraterejük és önállóságuk, együttműködésük és érzelmi életük fejlesztése óvodánk csoportjainak keretén belül. Fontos, hogy olyan környezetet teremtsünk mind az ép, mind a sérült gyermek számára, amely a felnőtt társadalomban is természetes lesz.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek azok, akik különleges bánásmódot igényelnek, valamint a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetűek.

Különleges bánásmódot igényel:

- A **sajátos nevelési igényű** gyermek {a szakértői bizottság véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos (halmozottan fogyatékos), autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral} küzd.
- **Beilleszkedési, tanulási, magatartási** nehézséggel küzdő gyermek, (a szakértői bizottság véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek).
- **Kiemelten tehetséges** gyermek (átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség)

11.2. Inkluzív nevelésre vonatkozó elveink

- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a nevelési intézményben, biztonságban,

befogadó, előítélet mentes környezetben, egészséges környezetben nevelődjön.

- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket nem érheti hátrányos megkülönböztetés. fejlődésének érdekében. A szoros személyes kapcsolattartás az érintett gyermekek családjával és a segítő, speciális szakemberekkel.
- Befogadó környezet megteremtésével, az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett a kialakult előítéletek lebontására, és az újabb előítéletek megelőzésének kialakulására való törekvés.
- Az egyénre szabott segítségnyújtás során a szokásos differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű egyéni differenciálás.
- Az elvárások igazodjanak az adott gyermek fejlődésének üteméhez, képességeihez.
- Fokozott figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik esetében a személyiségjogokkal kapcsolatos szabályok betartására.

Az óvodapedagógusok feladatai

- Tolerancia, nyitottság, elfogadó attitűd, empátia, következetesség.
- Alkalmazkodás az eltérő (egyéni) képességekhez, viselkedésekhez szükségletekhez igazodó differenciálás, ennek megfelelő módszerek megválasztása.
- Speciális eszközök biztosítása.
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok és funkciók fejlesztése.
- A segítségnyújtás lehetőségének megismertetése az óvoda dolgozóival, szülőkkel, az érintett gyermek csoporttársaival.
- A szülőkkel való szoros kapcsolattartás, segítő tanácsadás.
- Együttműködés, kapcsolattartás a gyógypedagógussal, gyógypedagógiai asszisztenssel, utazópedagógussal, védőnővel, szakmai szolgáltatókkal, óvodapszichológussal, logopédussal, családgyógyógyozóval.
- A pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatok beépítése a tevékenységekbe.
- Önképzés, továbbképzés a speciális feladatok érdekében.

12. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK BEFOGADÁSA ÉS FEJLESZTÉSE AZ ÓVODAI NEVELÉS SORÁN

E területen az óvodai nevelés országos alapprogramja és a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve határozza meg az óvoda feladatát. E gyermekek családi nevelését és közösségben való beilleszkedését segítjük a többi gyermekkel történő integrált nevelés során.

Óvodánkban a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján integrált nevelésre javasolt sajátos nevelési igényű – mozgásszervi fogyatékos; érzékszervi fogyatékos: hallási fogyatékos (nagyothalló), látási fogyatékos (gyengénlátó); enyhe értelmi fogyatékos; autizmus spektrumzavarral küzdő; beszéd fogyatékos, egyéb pszichés fejlődés zavarai – gyermekek integrált óvodai nevelését is felvállaljuk.

Óvodánk elsődleges kijelölt intézménye az integrált nevelésre javasolt **hallássérült és autista spektrumzavarral** küzdő gyermekeknek.

Pedagógiai programunk elkészítésekor, valamint napi munkánk során is szem előtt tartjuk a sajátos nevelési igényű gyermekek irányelveiben foglaltakat. Kiemelendően fontosnak tartjuk, hogy nevelésünk során a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű gyermeknél is kialakuljon alkalmazkodó készség, önállóságra törekvés, együttműködés stb. Ennek érdekében annyi segítséget kap a gyermek, hogy önálló cselekvésre készítjük. A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszhetőségét tükröző gyógypedagógiai – orvosi – pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira építjük, mindezt, a szakemberekkel együtt működve.

Célunk:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai csoportok keretein belül történő alkalmazkodó képességének, akaraterejének, önállóságának, együttműködésének és érzelmi életének fejlesztése.
- Problémamegoldó képességre nevelés a gyermekekben rejlő tanulási potenciák kihasználásával.
- A sérült, illetve lassabban fejlődő funkció minél korábbi és hatékonyabb fejlesztése, a gyermekek életminőségének javítása.
- A sérült funkciók pozitív irányba történő fejlesztése, a sikeres, kudarcától mentes iskolai pályafutás kezdése érdekében.
- A gyermekek közötti különbségek elfogadásának természetese válása.

Feladataink:

- A - komplex - szakvélemények (orvosi, pszichológiai, gyógypedagógiai) áttekintése, melyek segítségével megismerhetjük a sérülés mértékét, struktúráját.
- Az érintett gyermek szakvéleménye alapján egyénre szabott fejlesztőprogramok készítése. Rugalmas időkeret és szervezeti keretek kialakítása, az egyéni foglalkoztatás megvalósításához.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztése, illetve a képességeket- és készségeket befolyásoló pszichikus funkciók fejlesztése, szakemberek segítségével.
- A speciális tevékenységek napi életritmusba beépítése, melyek a gyermek felzárkóztatását segítik elő.
- Speciális módszerek, terápiás eljárások, technikák szakszerű megválasztása és azok alkalmazásával a kognitív képességek fejlesztése.
- Differenciálással, a szükségletekhez igazodó segítségnyújtással a képességfejlesztést, a hiányosan működő képességek kialakítását és fejlesztését, esetleg korrekcióját segítjük elő valamennyi területen.
- Interperszonális kapcsolatok alakítása.
- Modellnyújtás, mely pozitív irányba befolyásolja a sérült gyermekek fejlődését.
- Harmonikus személyiségfejlődés elősegítése.

Óvodánk Alapító okiratában a hallássérült, illetve az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekek integrálása szerepel. Ennek megfelelően kiemelendő:

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció és terápia feladatokat, valamint a mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe építjük be.

A fejlesztés, nevelés során az óvodai nevelés valamennyi területén figyelembe vesszük

- Mozgásfejlesztés;
- önellátás, önkiszolgálás fejlesztése;
- játéktevékenység;
- nyelvi fejlesztés;
- éneklés, zenei nevelés;
- rajzolás, kézügyesség fejlesztése.

12.1. Hallássérült gyermek

A hallási fogyatékoság olyan hallási rendellenességet jelent, ahol a sérülés időpontja, mértéke és minősége miatt a beszédbeli kommunikáció spontán kialakulása zavart.

Súlyosan hallássérült – siket és enyhén hallássérült – nagyothalló gyermek esetében a halláskárosodás miatt, az érthető kiejtés elmarad, melynek következtében, a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás korlátozódhat, az egész személyiség megváltozhat. A speciális ellátással a súlyos következmények kialakulása csökkenthető.

A hallássérült gyermekek egy része speciális segítséggel részt vehet az óvodai nevelésben. Központi feladat a kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése, amely az egész napi óvodai tevékenységben jelen van.

A nagyothalló kisgyermek óvodai fejlesztésében kiemelt hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai (mondattani) elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társaik nyelvi teljesítményét.

A sérülés specifikus fejlesztést szurdopedagógus biztosítja. Hallássérült gyermekek esetében az óvodapedagógus a legtöbbet a meleg, bátorító, elfogadó légkör biztosításával, az egyéni bánásmód érvényesítésével és a sajátos igények figyelembevételével teheti.

Feladataink:

- A gyermek nyelvi szintjének megismerése.
- Beszélő környezetben gazdagabb beszédpélda biztosítása, beszédértés és beszédészlelés fejlesztése, a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, aktív nyelvhasználat építése.

- A beszédértés, szókincs, szájról olvasási készségének fejlesztése.
- Verbális kommunikációra ösztönzés.
- Szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata.
- Aktív szókincs fokozatos bővítése.
- A családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikációfejlesztés rendszerébe.
- Egyéni haladási ütem biztosítása.
- A kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése.
- Sok vizuális szemléltetés biztosítása. (mesekép sor, fénykép, rajz, tárgy)
- A test érzékleteinek többszintű bevonása a megismerés és tapasztalatszerzés körébe.
- Pozitív énkép, önértékelés, önbizalom alakítása olyan feladatok adásával, melyben a nagyothalló gyermek is jó eredményeket, sikereket érhet el.

12.2. Enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Intézményünkben a csoportok magas létszáma miatt, elsősorban az értelmileg enyhe fokban sérült gyermeket tudjuk fogadni, akiknek – szükség esetén - nevelése integráltan valósul meg. Fejlesztésük tervezéséhez elengedhetetlen erősségeik és gyengeségeik ismerete.

Feladataink:

- A gyermek személyiségének harmonikus fejlesztése.
- Az alapmozgások kialakulásának és fejlődésének elősegítése: a mozgáskoordináció, a testséma és a percepció (érzékelés, észlelés) fejlesztésének területén egymással párhuzamosan, egymást kiegészítve történjen.
- A minimális kontaktus, a kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlődésének segítése.
- Elegendő idő és alkalom biztosítása a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére, a grammatikai rendszer kiépítésére.
- Az alapvető önkiszolgálási szokások kialakulásának megsegítése.
- Az adekvát játékhasználat elsajátítására lehetőségek biztosítása.
- A kognitív funkciók fejlődési lehetőségének megteremtése: észlelés, megfigyelőképesség, figyelem, emlékezet, gondolkodás.

12.3. Autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek

Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul (átlagos, átlagon felüli intelligencia mellett, értelmi sérüléssel együtt járva). Jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést.

Az autizmus diagnosztizálása hosszú folyamat, ezért az óvodás évek során jellegzetes magatartásformák figyelhetők meg, mely szakember együttműködését kívánja.

Az autizmus spektrum zavarral élő gyermek óvodai nevelésének célja az elemi alkalmazkodó viselkedések kialakítása.

Feladataink:

- Tárgyi és személyi állandóság biztosítása.
- Szociális, készségek fejlesztése. Viselkedési szabályok, helyes viselkedési minták, énkép, önismeret, érzelmek kifejezése, önkontroll tanítása. A gyermek környezetébe való beilleszkedésének elősegítése.
- Kommunikációs készségek fejlesztése, különösen tekintettel a természetes élethelyzetekre.
- Egyénre szabott környezet- és eszközrendszer tervezése és alakítása. A tárgyi környezet megfelelő felépítése, áttekinthetősége vizuális támpontokat szolgáltasson a gyermek számára
- Sokoldalú tevékenykedtetés, tapasztalatszerzés lehetőségének biztosítása.
- A gyermek számára rövid, pontosan megfogalmazott, személyre szóló utasítások adása. Pozitív változások létrehozására való törekvés a megismerő tevékenységekben, a kommunikációban, a szociális kapcsolatok szervezésében, ezáltal az egész személyiség fejlődésében.

12.4. Egyéb pszichés fejlődés zavarai (súlyos tanulási-, figyelem vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő gyermekek

A pszichés fejlődés zavara nem egységes diagnózis, többféle egymástól igen eltérő probléma gyűjtőneve. A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi.

Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás, és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak.

Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket és szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

Feladataink:

- A szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával.
- Szoros együttműködés a szülőkkel, állandó kapcsolattartás.
- A teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulásának megelőzése.
- Az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges felkészültség megalapozása.
- Egyénre szabott, egyéni ütemben történő fejlesztés kidolgozása, komplex kezelés biztosítása a gyermek fejlődése érdekében.
- A gyermek megerősítése mellyel motiváljuk majd a további pozitív változásra.
- A csoport tevékenységeinek körültekintő szervezése, az eszközök kiválasztása, feladatszervezés, egyéni értékelés.
- A gyermekcsoport felkészítése a problémával küzdő gyermek fogadására.

12.5. Beszédfogyatékos

A beszédfogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedési zavarok miatt eltérően fejlődik. Akadályozottsága megmutatkozhat a beszédhangok ejtésében, beszédészlelési, megértési zavarokban, beszédritmus sérülésében, a beszédhelyzetek tartós háritásában, megtagadásában, ill. általános beszédgyengességgel együtt járó részképesség kieséssel. A diszfóniák, a hangadás kóros elváltozásai is ide sorolhatók.

Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése, a speciális terápiák alkalmazása (dislexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.) segítik a gyermeket az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérésében.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavarára mellé társulhatnak részképesség zavarok:

- diszlexia;
- diszgráfia;
- diszkalkúlia veszélyeztetettség;
- magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

Feladataink:

- Gazdag nyelvi környezet biztosítása.
- A gyermek beszédállapotának alapos ismerete.
- Speciális terápiák alkalmazása – szakemberek segítségével.

- A módszerek célszerű alkalmazása az életkor, a pszichikai sajátosságok, beállítódás, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának, a korrekció adott szakaszának figyelembevételével.
- Mozgás – ritmus – beszéd összerendezésének fejlesztése.
- Nyelvi zavarok fejlesztése.
- Az érintett gyermekhez intézett közlések, kérdések csökkentett beszédtempója.
- A gyermek motiválása beszédhibájának leküzdésére.
- Egyedi haladási ütem biztosítása.

Személyi feltételeink

A nevelésükben részt vevő személyek intézményünkben:

- óvodapedagógus;
- logopédus;
- gyógypedagógus;
- szurdopedagógus;
- pedagógiai asszisztens;
- gyógypedagógiai asszisztens;
- dajka.

Tárgyi feltételeink

A tárgyi feltételek biztosítása az eszköznorma előírásai szerint történik:

- nagyméretű tükör;
- egyéni fejlesztéshez logopédiai tükör;
- mozgásfejlesztést segítő eszközök;
- finommotorika fejlesztését segítő játékok, eszközök, anyagok.

Az integrált nevelés során elvárt eredmény

- Az integrált nevelés eredményeként a sérült gyermekek váljanak képessé a közösségbe való beilleszkedésre és az iskolába lépésre.
- Olyan szemléletformálás, mely a felnőttek és a gyermekek körében egyaránt biztosítja a „másság” elfogadását, tolerálását.

12.6. A beilleszkedési, magatartási nehézséggel összefüggő pedagógiai tevékenységek

A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek magatartása jelentősen eltérhet az adott életkorban elvárható helyes magatartástól. Ezek a gyermekek az esetek többségében tanulási nehézségekkel is küzdenek, ezért több szempontból is fokozott figyelmet és törődést igényelnek.

Célunk:

- A gyermekek célirányos fejlesztése révén képességeik önmagukhoz viszonyított fejlesztése.

Feladataink:

- A beilleszkedési és magatartási zavarral küzdő gyermekek korai kiszűrése és nyilvántartása.
- A magatartászavarral és egyéb nehézséggel küzdő gyerekek beilleszkedésének segítése az adott közösségbe. A gyermekek megsegítése érdekében tett intézkedések dokumentálása.
- Esélyegyenlőség biztosítása, differenciálással, változatos módszerekkel.
- Fejlesztéshez szükséges speciális eszközök biztosítása.
- Nyugodt, elfogadó, következetes magatartás tanúsítása.
- Az SNI-s és a beilleszkedési tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló túlterhelésének szem előtt tartása.
- elkerülése a fejlesztő folyamatban.
- Kudarctűrő képességük növelése.
- Önbizalom, önismeret, önértékelés fejlesztése, reális énkép kialakítása.
- A gyermek fejlettségének megfelelően egyéni továbbhaladás biztosítása.
- Együttműködés a családdal, szakemberekkel.

12.7. Tehetséggondozás

Az óvodáskorban konkrétan körvonalazható, kimutatható tehetségről még nem beszélhetünk, inkább ígéretes képességekkel rendelkező gyermekeket nevelünk. Szem előtt kell tartanunk, hogy a tehetséges óvoda elsősorban gyermek.

Az óvoda fontosnak tartja, hogy megteremtse azt a feltételrendszert ahol minden gyermek az egyéni képességeinek, készségeinek megfelelő fejlesztésben részesülhet, kiemelt helyen kezelve a játék elsődlegességét.

Célunk:

- A kiemelkedő képességű és kiválóan kreatív gyermekek felfedezése, képességeik fejlesztése, személyiségük optimális fejlesztése.

Feladataink:

- Olyan támogató és szakszerű környezet megteremtése, amelyben a tehetségígéretnek minél korábban felfedezhető, és kiemelkedő képességeik továbbfejlesztése biztosított.
- A tehetségígéretnek erős oldalának fejlesztése.
- Ösztönözni, motiválni kreativitásukat egyéni bánásmód keretén belül, speciálisan fejleszteni az érintett gyermeket.

- Kielégíteni szükségleteiket, megismerési, elfogadási, alkotási, biztonsági és egyéb speciális igényeiket.
- Kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.
- Élmény dús környezet biztosítása, teret hagyva a gyermeki kreativitásnak. A gyermekek önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek erősítése.
- Feltöltődés, pihenés, elvonulás lehetőségének biztosítása.

13. TERVEZÉS, SZAKMAI DOKUMENTUMOK, MÉRÉS, ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

Intézményünkben a tervezés a működés minden területére kiterjed: a pedagógiai tevékenységekre, tanügyigazgatásra, munkáltatásra és a gazdálkodásra.

A tervezés célja: a tervezési feladatok meghatározásával és szabályozásával intézményünkben, mint szervezetben a munkánk kiszámítható, egymásra épülő és ellenőrizhető tevékenységekkel valósul meg. A minőségi működés fenntartása és fejlesztése érdekében mind a minőségügyi tevékenységben, mind az intézményi működés egészében a PDCA-elv érvényesül.

Megtervezzük, (**Plan**) hogy mint szándékozunk csinálni, leírjuk hogyan szeretnénk a cél elérését megvalósítani.

Megvalósítás (**Do**) a leírtak szerint. Az alkalmazotti kört tájékoztatása, hogy a tervek szerint tudják végezni munkájukat.

Ellenőrizzük (**Check**) amit csináltunk, mérjük, értékeljük az elvégzett munkát és ezt dokumentáljuk.

Korrekciónak (**Act**) ha jó, ahogy csináltuk, tegyünk ugyanúgy, ha nem, megkeressük a hiba okát és kijavítjuk.

A tudatos pedagógiai munka elengedhetetlen feltétele a tervezés, ezért úgy igyekszünk alakítani tervezési munkánkat, hogy lehetőséget adjon a spontán adódó nevelési helyzetek kihasználására (pl.: a gyermeki érdeklődés, kezdeményezés figyelembe vételére), ugyanakkor biztosítsa az óvónő számára a tervszerű felkészülést, az átgondolt és eredményes fejlesztés érdekében.

Az intézmény szakmai dokumentációs rendszerének felépítése:

Az óvodai nevelés országos alapprogramja



Az alapprogram alapján a helyi sajátosságok figyelembe vételével megalkotott
Helyi Pedagógiai Program



Éves munkaterv



Óvodai csoportnapló, nevelési tervek, tematikus, illetve projekt jellegű tervezés, anamnézis, a gyermek fejlettségének nyomon követéséről szóló dokumentumok.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatosan

1. Csoportnapló

20/2012.(VIII.31.) EMMI-rendelet 91.§.(1). Az óvodai csoportnapló az óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál, melyben fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, az óvodavezető aláírását, az óvodai körbélyegzők lenyomatát, a pedagógiai program nevét.

Óvodapedagógusaink heti váltásban dolgoznak.

Tervező munkánknak fontos része, hogy a tervezést és a megvalósítást tudatosan építjük egymásra, mely által biztosítottá válik pedagógiai céljaink megvalósítása.

A féléves tematikus terveket (1. félév szeptembertől – január végéig, 2. félév februártól május végéig tart) komplex módon, 1 hétre szóló ütemtervre bontjuk. A heti ütemterv tartalmazza az egyes tevékenységi formák anyagát, a hozzá kapcsolódó célokat, fejlesztési feladatokat, módszereket, eszközöket, kiemelt készségfejlesztési feladatokat.

Ennek megfelelően készítjük el a nevelő munka tervezését, valamint a tervidőszakok végén az értékelésünket.

Az Eseménytervekben a csoport programjait és azoknak időpontjait tüntetjük fel. A nevelési-gondozási tervet fél évre készítjük, tartalmazza az egészséges életmód alakításának, az érzelmi, erkölcsi közösségi nevelés, az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés feladatait, a tevékenység kereteinek, játék, munkajellegű tevékenység, játékban megvalósuló tanulás-feladatait, a szokások kialakítását. Alkalmazzuk a differenciálást, a fokozatosság elvét, figyelembe vesszük a gyermekek különbözőségét.

Az értékeléseket félévente végezzük, melyek a célokra épülnek, azok megvalósítását tükrözik, majd erre építve tervezzük a következő ciklust. Ez az időkeret nagyobb mozgásteret, konkrét megfogalmazásokat biztosít az óvónőnek, komplexitást a gyermeknek, biztosítja a tervezett nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítását.

A Csoportnapló a pedagógia program szakmai koncepciójához igazított.

A módszerek, eszközök alkalmazása, megválasztása, foglalkoztatás formája (kötött-, illetve kötetlen foglalkozás keretében valósul meg) az óvodapedagógusok kompetenciája, azonban mindig figyelemmel kell lenni az egyéni és életkori sajátosságokra és az egyéni fejlesztésre.

Kötelező foglalkozások: Testnevelés

Kötetlen, illetve kötött foglalkozások: Külső világ tevékeny megismerése; verselés, mesélés; Ének, zene, énekes játék, gyermektánc; rajzolás, mintázás, kézi munka.

2. Felvételi és mulasztási napló

A felvételi és mulasztási napló az óvodába felvett gyermekek nyilvántartására és mulasztásaik vezetésére szolgál. Tartalmazza a 20/2012. (. (VIII.31.) EMMI rendelet által meghatározott adatokat.

Kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek esetén a megjegyzés rovatban fel kell tüntetni a szakvéleményt kiállító szakértői bizottság nevét, címét, a szakvélemény kiállításának időpontját és számát, valamint az elvégzett felülvizsgálatok, továbbá a következő kötelező felülvizsgálat időpontját.

A gyermekeket a felvétel sorrendjében lehet a naplóba beírni. A gyermeket akkor lehet a felvételi és mulasztási naplóból törölni, ha az óvodai elhelyezése megszűnt. Az óvodapedagógusok feladata a napló folyamatos, naprakész vezetése.

3. A gyermekek egyéni dokumentációja

A gyermekek fejlődésének nyomon követése természetes élethelyzetben való megfigyelésen alapszik, az egyéni bánásmód elvének megvalósításával. Tartalma: Anamnézis, családlátogatás, gyermek fejlődésének nyomon követése - képesség mérő lap, a gyermek egyéb vizsgálati lapja (Szakértői, orvosi), SNI-s gyermek esetében konzultáció a gyógypedagógussal.

4. Gyermek fejlődésének nyomon követése

Fejlődést nyomon követő napló.

A gyermekről rögzített részletes feljegyzéseket tartalmazza, amelyet évente kétszer, január és május hónapban készítik el az óvodapedagógusok.

Az óvodánkban folyó pedagógiai munkánk tervezése, elemzése, három éves kortól a gyerekek megfigyelése, az egyénre szabott nevelési és fejlesztési eljárások, folyamatos és tudatos írásbeli munkát igényelnek. Az ilyen tervezés segíti a folyamatok célirányos, célszerű egymásra épülését. A gyermekcsoportok nevelési terve nem megmásíthatatlan, hanem a gyermekek fejlődési üteméhez, a spontán helyzetekhez, az aktuális feladatokhoz igazodik. Az óvónők egyik kiemelt feladata, hogy az egyéni képességfejlesztés minden területen érvényesüljön.

A mérések a következőkre irányulnak:

- A gyermek testi fejlettsége;
- mozgásfejlettség;
- finommotoros koordináció;
- szociális fejlettség;
- érzelmi-, akarati- és értelmi képességek;
- nyelvi, kommunikációs képességek.

A szülők tájékoztatása a gyermek aktuális állapotáról folyamatosan történik.

A tájékoztatás szöveges értékelésről a 20/2012. (VIII.31) EMMI rendelet és a 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről alapján történik.

A szülőknek lehetőséget nyújtunk az értékelés fogadóórán történő megbeszélésére.

14. GYERMEKVÉDELEMSEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK AZ ÓVODÁBAN

A gyermekvédelem minden óvodapedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelmi, pedagógiai eszközökkel való segítése.

A gyermekvédelmi munka, védelem minden gyermekre: kortól, nemtől, vallástól, származástól független odafigyelést, gondoskodást jelent.

Gyermekvédelmi tevékenységünket a Gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1993. évi LXXIX. Törvény a közoktatásról és ennek 2003. évi LXI. módosítása és a végrehajtásához kapcsolódó jogszabályok határozzák meg:

Minden gyermeket érintő döntésben, a gyermek „mindenekfelett álló érdekeit” kell figyelembe venni, azt más érdekek nem előzhetik meg.

- A gyermek jogait fajra, nemre, vallásra, származásra stb. minden megkülönböztetés nélkül biztosítani kell.
- Személyes adatokat kezelni csak meghatározott célból és kötelezettség teljesítése érdekében lehet, ezt megelőzően erről a szülőket tájékoztatni kell.
- A gyermeket hátrányos megkülönböztetés nem érheti, joga van, hogy a nevelési intézményben, biztonságban, befogadó, előítélet mentes egészséges környezetben nevelődjön.
- Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett a befogadó környezet megteremtésével törekedni kell a kialakult előítéletek lebontására és megelőzni az újabb előítéletek kialakulását.
- A gyermeket a fizikai, lelki erőszakkal szemben védeni kell.
- A sajátos nevelést igénylő gyermekkel való kiemelt foglalkozás minden óvodapedagógus kötelessége.

Célunk:

- Intézményünkbe járó gyermekek problémáinak korai felismerése, kezelése.
- A gyermek hátrányos helyzetének, veszélyeztetettség kialakulásának megakadályozása illetve csökkentése, a leszakadás megelőzése, esélyegyenlőség biztosítása.
- Problémás esetek folyamatos felmérése, orvoslása, a gyermekvédelmi munkát segítő partnerkapcsolatok folyamatos ápolása, velük együttműködési rendszeresen.
- Az óvodai jelzőrendszer működtetése – óvodán belül és kívül is a társ és segítő

intézményekkel. együttműködve.

- Multikulturális, interkulturális nevelésen alapuló integráció, ami az inkluzív pedagógia természetes szemléletének megfelelően.

Feladataink:

- Gyermekvédelemre szoruló gyermekek felmérése, nyilvántartásba vétele.
- A nyilvántartottak rendszeres felülvizsgálata, védelmi, fejlesztési programok készítése. Óvodai életüknek, otthoni körülményeiknek figyelemmel kísérése, állandó odafigyelés, segítségnyújtás.
- Szociális ellátások lehetőségének számbavétele/étkezési segély, egyéb segélyek.
- Szülői felvilágosítás adása kedvezményre jogosultságról. (pl.: rendszeres gyermekvédelmi támogatás)
- A feltárt problémák okainak megszüntetése érdekében együtt
- működő kapcsolattartás családdal, Családsegítő központtal, Szakszolgálattal.
- Székesfehérvár Megyei Jogú Város Esélyegyenlőségi Programjában megfogalmazott feladatok követése, ellátása, amennyiben releváns.

14.1. Kompetenciák és feladatok a gyermekvédelem területén

Az óvodapedagógusok kompetenciái

- Biztosítja a gyermeki jogok érvényesülését. Szükség esetén védő – óvó javaslatot tesz.
- A gyermekek és szülők jelzéseinek fogadása.
- Együttműködő kapcsolat kialakítása a szülőkkel.
- Hátrányos és veszélyeztetett helyzetek felismerése.
- Szükség esetén megfelelő szakemberhez, intézményhez irányítja, megszervezi a gyermekek felzárkóztatását.
- Közreműködik az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében.

A gyermekvédelmi felelős kompetenciái

- Nevelési év elején megtervezi az adott év gyermekvédelmi feladatait.
- Nyilvántartást vezet a HH/HHH gyermekekről.
- Kapcsolatot tart a családsegítő szolgálattal és a gyermekjóléti szolgálattal
- Koordinálja a probléma kezelését, feljegyzi a családokkal kapcsolatos intézkedéseket.
- Részt vesz a gyermekjóléti szolgálat által kezdeményezett eszmeforgalmakon.

Az óvodavezető kompetenciái

- Irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát.
- A gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesítése, és az érvényesítés ellenőrzése.
- Kapcsolat felvétele az illetékes gyermekvédelmi és családsegítő szervezetekkel.

- Gondoskodik a gyermekvédelmi felelős továbbképzéséről és beszámoltatja az elhangzottakról.
- Rendszeres támogatás iránti kérelmekről a gyermekvédelmi felelőssel, a családsegítővel és az érintett óvónőkkel folyamatosan egyeztet, és a megfelelő intézkedéseket megteszi.
- A gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén szükség szerint segítséget nyújt (gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek).
- Írásban tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi felelős, és a családsegítő személyéről és elérhetőségéről.
- Segítséget nyújt a szülőknek problémáik megelőzésében és megoldásában.

14.2. A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek

Munkánk során a szociális háttér feltárását követően szervezzük és tervezzük az egyéni, gyermekre, családokra szabott, a hátrányok enyhítését szolgáló óvodai nevelési feladatainkat, pedagógiai tevékenységeinket.

Gyermekvédelmi rendszert működtetünk a hátrányos helyzet csökkentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése érdekében.

Feladataink:

- Tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása.
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakítása a gyermeknél.
- Mintaadás a családi életre és egészséges életmódra nevelésben.
- Szoros kapcsolattartás az érintett családdal.
- Szükség szerinti egyénre szabott segítségnyújtás.
- Anyagi támogatás lehetőségeinek feltárása, tájékoztatása.
- Praktikus ismeretek, életvezetési tanácsok nyújtása a szülőknek.
- A rendszeres óvodalátogatás figyelemmel kísérése, igazolatlan hiányzások jelzése.
- Gyermekvédelmi felelős tájékoztatása, kapcsolattartás.
- A gyermeket megillető jogok érvényesülésének biztosítása, szükség esetén javaslattevő védő – óvó intézkedésre.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a támogatáshoz való hozzájárulás elősegítése.
- A problémák, a hátrányos helyzet okozta tünetek, és okok felismerése. Szükség esetén szakember bevonása, illetve a gyermek speciális fejlesztést végző szakemberhez való irányítása.
- A gyermek fejlődésének nyomon követése, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazása. Felzárkóztatás, tehetséggondozás megtervezése.
- A szülőkkel való együttműködés együttműködésre készítő kapcsolattartás.
- Az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében való közreműködés.

14.3. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

- A gyermek megismerése - családlátogatás, anamnézis, korai időszak fejlődésmenete, gyermekmegfigyelés (képességeinek, adottságainak megfigyelése), szakvélemények, diagnózisok.
- Szükség szerint szakemberhez való irányítás.
- Egyéni fejlesztés, a gyermek haladásának figyelemmel kísérése, személyiség kibontakoztatása.
- Kapcsolattartás, együttműködés a szakemberekkel (gyógypedagógus, pszichológus, EGYMI szakemberei, szakszolgálat (nevelési tanácsadó), gyermekvédelmi szakemberek).
- Kapcsolattartás, együttműködés a családdal.
- Befogadó közösség felkészítése.
- A helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolása, igényeihez igazodó környezet kialakítása.
- A gyermekek, családok egyenlő hozzáférése az óvodában szervezett tevékenységekhez, programokhoz.

15. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Hosszú folyamat, amíg a gyermek eléri az iskolai életének megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Nevelőmunkánk során arra törekszünk, hogy ennek elérésében a leoptimalisabb módon segítsük a gyermeket.

A szülőnek joga van, az óvodapedagógus javaslatát figyelembe véve élni a rugalmas beiskolázás lehetőségével.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megteremti a játékba integrált tanulás feltételeit: kreativitást erősítő, sok érzékszervet foglalkoztató és a felfedezés lehetőségeit biztosító, beszélő környezet kialakításával.
- Megalapozza a tanulás alapkészségeit pl.: a gyermekek aktivizálásával, kellő önállóság biztosításával, egy megoldáshoz több választási lehetőség biztosításával, egyéni ötletek támogatásával.
- Figyelemmel kíséri a gyermekek érési folyamatait.

- Differenciáltan alkalmazott eszközeivel figyelembe veszi az egyéni adottságokat, képességeket, készségeket.
- Segítséget nyújt a szülőnek gyermekük beiskolázásával kapcsolatosan.
- Beszélgetésekkel, tájékoztatásokkal segíti a szülőket, hogy megismerjék, milyen pozitív hatások szükségesek a megfelelő érési folyamatok megvalósulásához.

Testi feltételek:

- Teste arányosan fejlett, a betegségekkel szemben ellenálló, teherbíró.
- A gyermek testének arányai megváltoznak, melynek következtében változnak fizikai képességei is, megindul a fogváltás.
- Mozgása összerendezett és harmonikus. Nagymozgásai és finommotorikája erőteljesen fejlődik, képessé válik az írás elsajátítására, oldalisága kialakul.
- Szándékosan tudja alakítani testi szükségletei kielégítését és viselkedését.

Pszichés feltételek:

- A lelkileg egészséges gyermek, nyitott, érdeklődő, kreatív.
- Alkotó módon vesz részt a különböző tevékenységekben egyedül és társaival egyaránt.
- A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek: érzékelése, észlelése differenciálódik, az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés.
- Kialakul benne a szándékos figyelem képessége, növekszik tartalma, terjedelme, könnyebbé válik annak megosztása, átvitele, ennek következtében alakulni kezd elemi, fogalmi gondolkodása.
- A hangokat tisztán ejtve, folyamatosan, választékosan fejezi ki magát, beszéde grammatikus.
- Képes végig hallgatni másokat, és értelmezi azt.
- Képessé válik az ok – okozati összefüggések felismerésére, megállapítására.
- Képes értelmes kérdéseket feltenni, 10-15 percig koncentrálni szabadon vállalt munkájára, valamilyen feladatra, tárgyra, összefüggésekben gondolkodni, valamit pontosan megmagyarázni.
- Helyesen használja a múlt időt, emlékezete tudatossá válik.
- Elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- Alapvető ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, annak védelméről és megóvásáról.
- Ügyel saját és környezete rendjére, épségére, tisztaságára.
- Várja az iskoláskor tanulási formáit.
- Érzelmi élete is összetettebbé, kiegyensúlyozottabbá válik.
- Kezd különbséget tenni a külső és belső világ között, a kívánság és a valóság között. Vágyik arra, hogy a felnőttben követendő és követhető tekintélyt lásson, akit szeretetből megajándékozhat bizalmával. Rendelkezik elemi szinten az

önelfogadás, önértékelés képességével

Szociális feltételek

- Képes az együttműködésre és a kapcsolatteremtésre. Toleranciája alakulóban van, elfogadja a különbözőségeket, a másságot.
- Képes a szabályokhoz alkalmazkodni, a szükségleteit késleltetni.
- Jártas a különböző munkajellegű tevékenységekben, a munkavégzés során önállóbbá, kitartóbbá válik.
- Megalapozott feladattudattal és feladattartással rendelkezik. Szívesen, önként vállal feladatokat, megbízásokat.
- Tisztában van nemzetiségével.
- Ismeri az alapvető viselkedési formákat és erkölcsi normákat, tisztelettudó.
- Ismeri a konfliktusok megoldásának szociálisan elfogadott formáit.

A sajátos nevelési igényű illetve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek folyamatos, szükség szerint speciális, szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érik el az iskolai alkalmasság szintjét.

16. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

Külső kapcsolataink tartalmát, a kapcsolattartás formáit az intézményi SZMSZ IX. fejezete részletesen szabályozza. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolataink kialakításában és fenntartásában az óvodánk nyitott és kezdeményező.

Óvodánk kapcsolatot alakít ki és tart fenn a szülőkkel, különböző szervezetekkel, csoportokkal és intézményekkel. A legszorosabb és sokoldalúbb kapcsolatot az óvodánkba járó gyermekek családjával tartjuk.

16.1. Az óvoda és a család kapcsolata

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda között szoros, szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvónőnek van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

A korrekt, partneri kapcsolat és a körültekintő együttműködés formáit megszervezzük annak érdekében, hogy az információáramlás az óvoda és a család között elősegítse a tájékozódást, a

szemléletformálást, a problémaérzékenységet, és a tapintatot. A szülőknek érezniük kell a kölcsönös bizalmat, valamint azt, hogy tiszteletben tartjuk nevelési elveiket, családi világnézetüket, hogy szeretjük és elfogadjuk gyermeküket.

Célunk:

- A kölcsönös bizalmon, elfogadáson alapuló kapcsolat kiépítése a családdal.
- A családi nevelés hatékony kiegészítése.
- A szülő, gyermek, pedagógus hatékony együttműködése.
- Az óvoda és családok egymás iránti tiszteletének, bizalmának erősítése.
- Kölcsönös segítségnyújtás, a pedagógiai együttműködési formák, lehetőségek feltárása.

Feladataink:

- Idő, alkalom, bátorítás a családoknak, gondolataik megosztásával kapcsolatosan.
- Lehetőség biztosítása a privát beszélgetésre.
- Az információ bizalmas kezelése.
- A hagyományos együttműködési formák felülvizsgálata, jól működők továbbfejlesztésük, a kevésbé jól működő formák elhagyása.
- A családok sajátosságait és szokásait figyelembe véve a segítségnyújtásban mindig családhoz illesztett megoldást keressük.
- Az óvodapedagógus tájékoztatja a szülőket az óvodában történekről, megismerje a családok életmódját, a gyermek családban elfoglalt helyét.
- Tájékoztatást nyújt arról, hogy intézményünk integráló óvoda, ezért fontosnak tartjuk a másságot elfogadó, inkluzív viselkedést, és törekszünk arra, hogy az óvodánkba járó minden gyermek és szülő is befogadó legyen, ismerje az integráció pozitív hatásait.

Az együttműködés formái

A szülők folyamatos, reális, rendszeres tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről, óvodai életéről:

- A naponkénti párbeszéd – rövid ideig tart, de alkalmat adunk a szülőknek betekinteni a gyermekcsoport életébe, naprakész információkkal szolgálunk.
- Nyílt délelőttök szervezésével lehetőséget adunk a szülők számára, hogy betekintést nyerjenek gyermekük óvodai életébe, végigkísérjék figyelmükkel az óvodai tevékenységeket, megismerjék az óvodapedagógusok munkáját.
- A fogadóórán a „négy szemközi” beszélgetés, a közös megoldáskeresés lehetőségét teremtjük meg, korrekt tájékoztatást adunk a gyermekek fejlődéséről.
- Szülői értekezleten alkalmat adunk arra, hogy a szülők megismerkedhessenek az óvoda célkitűzéseivel, s az általánosan érdeklődésre számot tartó témákban eszmecsere alakuljon ki.
- Szükség és igény szerint családlátogatás.

- Közös programok, ünnepélyek, az ezzel összefüggő „munka” délutánok szervezésével szintén az óvoda és a szülők együttműködését erősítjük.
- Biztosítjuk a folyamatos információáramlást, tájékoztatást: az előtér és a csoportok faliújságain keresztül.
- A szülői munkaközösség – választott tagjai által képviseli a szülők jogait, érdekeit, véleményét a törvényben meghatározott módon és esetekben.

16.2. Kapcsolat a társintézményekkel

Bölcsődével való kapcsolat

Az óvodába lépés előtt és az óvodai élet után is meghatározó szerepet töltenek be, ezért óvodánk a kapcsolatok kialakításában és fenntartásában nyitott és kezdeményező.

Óvodába lépés előtt nyitott nap(ok) keretében lehetővé tesszük a bölcsődés gyermekek számára is, hogy társaikkal belátogathassanak az óvodába, találkozhatnak leendő óvónőjükkel, ismerkedhessenek az óvodai környezettel.

Iskolával való kapcsolat

Beiskolázás előtt a család és az óvoda együttműködése elengedhetetlen, a gyermek számára legmegfelelőbb iskola és nevelő kiválasztásához.

Szoros kapcsolatot ápolunk a Székesfehérvári Vörösmarty Mihály Általános Iskolával, valamint a Székesfehérvári István király Általános Iskolával.

Ősszel az első osztályosokat meglátogatják a volt óvodapedagógusok, és érdeklődnek beilleszkedésükről, fejlődésükről.

Leendő iskolásaink órát látogatnak a szomszédos általános iskolában, évente három-négy alkalommal. A leendő első osztályos tanítónők részt vesznek az óvodától búcsúzó gyermekeink részére szervezett ünnepélyünkön. Az intézmények között kölcsönös a segítségnyújtás, a rendezvények, szakmai programokon való részvétel.

Óvodákkal való kapcsolat

Kapcsolatot építünk más óvodákkal szakmai tapasztalatcsere céljából például: kiállítások, továbbképzések, szakmai rendezvények.

Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat

A neurológiai és egyéb hátránnyal küzdő gyermekek esetében folyamatos és speciális szakemberek segítségével végzett korrekció adhat lehetőséget az iskolaérettség elérésére. A fizikailag, szellemileg, pszichésen hátrányos helyzetű gyermeknek meg kell kapnia az állapota által megkövetelt speciális gondozást, kezelést.

A fejlettségben bármely területen elmaradást mutató, problémás, nehezen kezelhető gyerekek pszichológushoz, fejlesztő pedagógushoz irányítása folyamatos feladatunk, csakúgy, mint a fejlesztés módjának, eredményeinek figyelemmel kísérése.

Minden nevelési év elején segítjük a tanköteles korú gyermekek szűrésének megszervezését. Az egyéni és csoportos fejlesztés feltételeinek megteremtésében partnerek vagyunk.

Rendszeresen konzultálunk a megfelelő szakemberrel, illetve a család segítségével vesszük igénybe az adott gyermekre szabott speciális szolgáltatást.

Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői, Beszédvizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság

Szükség szerint végzik az óvodapedagógusok által kért sajátos nevelési igényű gyermekek kontrollvizsgálatát.

Arany János Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Óvodánkba járó sajátos nevelési igényű gyermekek speciális ellátását biztosítja, az intézményen belül. Biztosítja a megfelelő szakembereket: gyógypedagógus, logopédus.

Egészségügyi szolgálat (gyermekorvos, védőnő, fogorvos, ÁNTSZ, üzemorvos)

Az óvodai közösségbe csak egészséges gyermek járhat, és egészséges felnőtt dolgozhat. Az esetleges betegségek kiszűrése a gyermekorvos, a védőnő és az üzemorvos feladata.

Biztosítjuk a gyerekorvosnak, a fogorvosnak és a védőnőnek a rendszeres orvosi és szűrővizsgálatokhoz a megfelelő feltételeket.

Közművelődési intézmények (színház, bábszínház, könyvtár, múzeum stb.)

Nevelésünk hatékonysága és sokszínűsége érdekében a kapcsolattartás minden lehetőségét igyekszünk megragadni (kiállítások, rendszeres könyvtárlátogatás) mivel óvodásaink egy része csak az óvoda által jut el ezekre a helyekre.

A rendezvények megismerése, megismertetése, a lehetőségek felfedezése és kihasználása folyamatos teendők.

Pedagógiai szakszolgálatok

A hatékony és színvonalas nevelőmunka elengedhetetlen feltétele, hogy óvodapedagógusaink pszichológiai, pedagógiai ismeretei naprakészek legyenek, ezért szükségesnek tartjuk a szakmai szolgáltatókkal való kapcsolattartást.

Figyelemmel kísérik a megye, régió, szakmai szolgáltató(i) által összeállított szakmai rendezvények, előadások, programok és továbbképzések terveit, kolléganőinket informáljuk a lehetőségekről. Igény esetén törekszünk biztosítani a részvételi feltételeket.

Szponzorok, illetve a városrész önkormányzati képviselői

Az óvoda sokoldalú nevelői feladatának ellátásához az alapszükségletek biztosításán kívül szponzorok, városrészi képviselőink támogatása rendszeres és számunkra jelentős forrást jelenthet az eszközfejlesztésben.

Szponzoraink (a városban működő multinacionális cégek, valamint szülők) képviselőink tájékoztatása az általuk felajánlott segítség hasznosításáról, újabb szponzorok felkutatása fontos feladatunk.

Médiák

Rendezvényeinkre meghívjuk a városi, megyei újság, televízió munkatársait, segítségével betekintést nyújtunk az óvodánkban folyó életbe.

A Ligetsori Óvoda - székhely óvoda - és a Palotavárosi Tagóvoda közötti kapcsolat

A két óvoda pedagógusai között rendszeresek a szakmai konzultációk és tapasztalatcserék.

Az adott nevelési évet közösen készítjük elő. Egyeztetjük a nevelési értekezletek témáit, a nevelési nélküli munkanapokat szakmai tartalommal töltjük meg: dokumentumaink fejlesztésére, törvényi változások figyelemmel kísérése, szakmai munkánk hatékonyságának növelésre, az intézmény önértékelésébe való részvétel segítése céljából. A nevelési év során közös kirándulást, rendezvényeket tartunk.

Gyámhatóság, családvédelmi szervek

Különös figyelmet kell fordítani azokra a gyerekekre, akiknek nincs családjuk, vagy nincs meg a létfenntartáshoz szükséges anyagi eszközük.

A problémás családok helyzetének felmérése illetve a problémák észlelését követően a gyermekvédelmi felelős szükség szerint felveszi a kapcsolatot a gyámhatóság ill. családvédelmi szervek szakembereivel. A kapcsolattartás a Pedagógiai Programban meghatározottak szerint történik.

A Fenntartóval való kapcsolat

Az intézmény fenntartójával való együttműködés formái megjelennek a külső intézményértékelésben, az értékelési eredmények visszacsatolásában, valamint az intézményfenntartó oktatásirányítási tevékenységének segítségével.

Humán Szolgáltató Intézet

A kiszámítható, biztonságos gazdálkodás és a törvényes működést segítik a munkaügyi és gazdasági feladatok ellátásában.

Oktatási Hivatal

Az Oktatási Hivatal által megbízott szakemberekkel folyamatos kapcsolatot tartunk a tanfelügyeleti ellenőrzések, pedagógus minősítések előkészítése és lebonyolítása kapcsán. Az érintett pedagógusok egyénileg is tartják a kapcsolatot a hivatallal.

Óvodánk egyéb kapcsolatai

Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzatával, mint Fenntart

- Képviselőtestület
- a városrész képviselő
- Magyar Államkincstár (MÁK)

Az óvoda működéséhez szükséges feltételek biztosítása érdekében kölcsönös együttműködésre van szükség. Kölcsönös a tájékoztatás a hatékony együttműködés érdekében. A kapcsolatok tartalmát befolyásolják a köznevelésről szóló törvények, a helyi városi határozatok, a fenntartó irányításra vonatkozó előírásai.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn.

17. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES – MINIMÁLIS – FELSZERELÉSEK, ESZKÖZÖK JEGYZÉKE

Külső világ tevékeny megismerése:

Ismeretterjesztő könyvek, nagyítók, nagyítódobozok, távcsövek, mikroszkópok, földgömbök csoportonként. Magyarország- és világtérkép csoportonként, homok-víz asztal, terepasztal, modellek, makettek, eszközök különböző kísérletekhez, megfigyelésekhez, demonstrációs segédeszközök, DVD-k, CD-k madárhangokról, környezetünk hangjairól. Virágládák, cserepek a csoportszobába és az udvarra. Növények, kerti szerszámok, talicska, seprű, locsolókanna, ültetőfa, mérleg, darabolókés, szelektív hulladékgyűjtő edények, madáretetők, szőlőprés, aszalógép, hőmérő, tükrök, vesszőkosarak, tároló edények.

Ének, zene, énekes játékok, zenehallgatás:

Hangszerek, csengők, harangok, népi játékok kellékei, fejdíszek, maszkok, DVD-k a hagyományokról, zenehallgatáshoz CD-k, CD –lejátszó, DVD lejátszó.

Verselés, mesélés, báb, drámajáték:

Állítható magasságú paravánok, erős fényű lámpák – árnyjátékhoz, kesztyű-, ujj- és fejbábok, textilek, selymek, dramatizáláshoz maszkok, jelmezek, diavetítő, diafilmek, mesekönyvek.

Mozgás, udvari játék:

Hinták, mászóházak, játszóvár, csúszdák, rugós játékok, egyensúlyozók, homokozó játékok, tárolásukhoz kosarak, kapuk, kosárpálánk, összerakható mobil mozgásfejlesztő eszközök, labdák, kötelek, talicskák.

Gyermekjárművek: biciklik, rollerek, triciklik, és ezek lábbal hajtható változatai, szánkók, Poly-ball, mobil és rögzített árnyékolók (napvédelem).

Tornatermi mozgásos eszközök:

Nagyméretű tornaszőnyeg lábtornához, kisebb méretű tornaszőnyegek, ugrószőnyegek, szivacs-szőnyeg, építő modulok, Tini-kondi, trambulín, zsámolyok, padok, gerendák, léglabdák, ugráló labdák, Body-roll hengerek, billenő rácshinták, rugós deszkák, egyensúlyozó tölcserék, tornabot, egyéb mozgásfejlesztő és tornaeszközök, ugrószőnyegek, nagyméretű falitükör elhúzható ajtóval, bordásfal.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka:

Vastag ceruzák, filctollak különböző vastagságban. Gyurmatábla, gyúrótábla, sodrófa, szövőszékek, rezsók, ollók, ecsetek, agyagozó szerszámok, mintalyukasztók, festékek, ragasztók, különböző minőségű papírok, kartonok, méhviasz, zsenília, gyapjú, vásznak, gyöngyök, bőrök- és megmunkáló eszközeik, agyag, gyurma, természetes anyagok, szövőkeretek, körmöcskék, fonalak, varróút, lemosható terítők, kézi mixer, robotgép, darabolókés, kézműves könyvek, barkács könyvek, tálcák, tálkák, festőkötények.

Játéktevékenység eszközei, játékszerek:

Szerepjátékok eszközei: babák, babacsaládok, babaház, babakocsi, bölcső, babaágy, állatfigurák, faló, lovagvár és kiegészítői. Barkács asztal, edénykészlet, játék járművek, mobil autópályák, sínrendszerek, városépítő szettek, játszószőnyegek, játék élelmiszerek, zöldségek, gyümölcsök, bevásárló játékok. Konstruáló játékok: építőkockák, LEGO, DUPLO, egyéb konstruáló játékok. Társasjátékok, percepciófejlesztést, értelmi folyamatok fejlesztését célzó játékok: kirakók, dominó, memóriajátékok, párosítók, formakeresők.

Egyéb, a nevelőmunkát segítő eszközök:

Digitális fényképezőgépek, laptop (a különböző ismeretanyagok, kép és hanganyagok megjelenítéséhez a csoportokban folyó munka során), aktív hangfal, mikrohullámú sütő, hangosító berendezés, mikrofonok, projektor, szakkönyvek, mobil és rögzített árnyékolók, az udvaron újabb fűzkunyhó, fűzcsiga telepítése.

Helyiségek bútorzata, berendezési tárgyai:

Gyermek asztalok, székek, szekrények, játszógalériák, fektető ágyak, szőnyegek, faliszőnyegek.

Dolgozóinknak a megfelelő öltözési, tisztálkodási feltételek megteremtése: öltözőszekrény, tükör, törölköző, tisztálkodási eszközök, munkaruha (köpeny, munkacipő).

Dokumentációs munkájukhoz: írószer, papír, laptop, pendrive, nyomtatási- fénymásolási- és internet hozzáférés biztosítása.

18. AZ IKT ESZKÖZÖK HASZNÁLATÁNAK LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODÁBAN

Az intézményünkbe járó gyermekek nagy része ismeri az infokommunikációs eszközöket és használja is a mindennapi élete során. A gyors fejlődés következtében az

ismeretek elsajátításának módja is változik, a gyermekek képesek egyszerre több mindennel párhuzamosan is foglalkozni, a gyors információáramláshoz szoktak.

Ebből kifolyólag fontosnak tartjuk óvodánkban az IKT eszközök megfelelő és céltudatos használatát, mely magában foglalja a projektort, számítógépet, laptopot, nyomtatót, cd lejátszót, dvd lejátszót, digitális fényképezőgépet és a diavetítőt. Az óvodánkban dolgozó pedagógusok az IKT eszközök használatához felhasználói szintű ismerettel rendelkeznek.

Célunk:

- Olyan játékos tevékenységek biztosítása, amelyben a gyermekek ismerkedhetnek az informatikai eszközök adta lehetőségekkel, új pedagógiai környezetet teremtve életkoruknak megfelelő információkat gyűjthetnek a tágabb és szűkebb környezetükről.

Feladataink:

- Az infokommunikációs eszközök használata a nevelőmunkánk során.
- A kiemelt figyelmet igénylő és a tehetség ígéretes gyermekeket színvonalasan és korszerűen fejlesztjük az IKT eszközök használatával. Alapozva a kíváncsiságukra, játékos, egyénre szabott feladatokkal segítjük fejlődésüket.
- Játékszereink bővítése (pl.: nyomtatott puzzle, memória kártya, társasjátékok stb.)
- Olyan interaktív, fejlesztő játékokat készítünk, melyek a nevelési területekhez szervesen illeszkedő, a gyermekek fejlettségének és életkori sajátosságainak megfelelőek
- Az információk, ismeretek feldolgozása változatos tevékenységek során.
- A térben, síkban való tájékozódás fejlesztése.
- Az IKT eszközök használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel.
- Differenciálás, részképesség zavarok megelőzése.
- A szülők informatikai szemléletének formálása.
- Vizuális memória fejlesztése.
- Figyelemfejlesztés.
- Egyéni auditív fejlesztés.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek ismerik az informatikai eszközöket.
- Örömmel és szívesen vesznek részt az IKT eszközöket használó játékokban, tevékenységekben.
- Ismerik az informatikai eszközök használatának szabályait életkoruknak megfelelően.

19. PEDAGÓGIAI NEVELÉSI PROGRAM BEVÁLÁS VIZSGÁLATÁNAK MÉRÉSE, ÉRTÉKELÉSE

Célunk:

Mindig az aktuális a törvényeknek megfelelő, korszerű pedagógiai eljárásokat követő, aktuális, jól használható nevelési program álljon rendelkezésünkre.

Feladataink:

1. A törvényi változásoknak megfelelően, időszakonként a programot felülvizsgáljuk, analizáljuk. A felmerült problémákat korrigáljuk és aktualizáljuk. Fontos, hogy a programot a pedagógusok magukénak érezzék, és a napi munkájukba szakszerűen beépítsék.
2. A nevelőtestület által elfogadott új Pedagógiai Programot az igényeknek megfelelően felülvizsgáljuk, gyakorlati megvalósítását, elméleti (előadások, konzultációk társintézményekkel stb.), módszertani (bemutatók, hospitálások) ismereteink bővítése előzi meg.
3. A vezetők a nevelési év kezdetére felkészültek a pedagógiai munka irányításának, ellenőrzésének feladataira, ennek feladatmegosztását az éves munkaterv tartalmazza.

19.1. A szervezetfejlesztés feladatai

- Az intézmény vezetése az éves munkaterv szerint személyesen és aktívan részt vesz a szervezeti és tanulási kultúra fejlesztésében.
- Az intézmény szervezeti és tanulási kultúráját a közösen meghozott, elfogadott és betartott normák, szabályok alapján fejlesztjük.
- Az intézményi tervek elkészítését az intézmény munkatársainak és partnereinek bevonásával végezzük.
- Az intézmény alkalmazotti közösségének munkájában, együttműködésében a magas szintű belső igényességre és hatékonyságra törekszünk. Ez nyomon követhető az ellenőrzésekben.
- Az intézmény munkatársai képességük, szakértelmük és érdeklődésük szerint javaslatokkal segítik a fejlesztéseket, innovációkat.
- A munkatársak pozitívan viszonyulnak a felmerült ötletekhez, megvizsgáljuk azok beilleszthetőségét a fejlesztési folyamatokba. A közösen elfogadott terveket az éves munkatervekben megjelenítjük

20. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

Jelen pedagógiai programot az óvoda nevelőtestülete fogadja el, amely az óvodavezető jóváhagyásával válik érvényessé. A szülői közösséget véleményezési, a fenntartót egyetértési jog illeti meg, amennyiben a módosítás után a fenntartóra többletkötelezettség hárul.

A hatályba lépett programot meg kell ismertetni az óvoda azon alkalmazottaival is, akik nem tagjai a nevelőtestületnek.

Érvényességi rendelkezések

Készítette:

A Ligetsori Óvoda nevelőtestülete

A Pedagógiai program érvényességének ideje:

A nevelőtestület határozata alapján **h a t á r o z a t l a n** időre szól.

A Pedagógiai program felülvizsgálata 4 évente történik

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- törvényi jogszabály változás;
- szervezeti átalakítás;
- innováció;
- egyéb érdekegyeztető fórum módosító javaslata.

A programmódosítás előterjesztésének előírásai:

- írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőjének;
- írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek;
- szóbeli nevelőtestületi előterjesztés, véleménykérés, döntés az elfogadásról.

A program módosításával kapcsolatos nevelőtestületi értekezletet abban az esetben hívunk össze, ha a nevelőtestületi érdekegyeztető fórum, valamint a szülők közösségét képviselő fórum előterjesztésében a módosítást a tagok minimum 50%-a, plusz egy fő kéri.

A Ligetsori Óvoda pedagógiai programja megtekinthető

- az óvoda honlapján: <http://www.ligetsoriovoda.hu>;
- az intézmény faliújságján;
- a nevelőtestületi szobában, az óvodavezetői irodában.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Elfogadta a nevelőtestület nevében Dátum:	Egyetértését nyilvánította a Munkaközösség nevében: Dátum:
Egyetértését nyilvánította a Szülői Munkaközösség nevében: Dátum:	Jóváhagyta a Fenntartó részéről: Dátum:

2018. augusztus 31-én a székesfehérvári Ligetsori Óvoda Pedagógiai programját 157/2018. iktatási számmal **elfogadta**:

.....
Gelencsér Rita
óvodaigazgató

Megismerő nyilatkozat

A nevelőtestület tagjai, valamint a pedagógiai munkát segítő munkatársak tájékoztatást kaptak a módosítás indokairól. A módosított pedagógiai programot a dolgozók megismerték, annak elfogadását aláírásukkal igazolják.

A Pedagógia programot megismertem (nevelőtestület)

BARTOSNÉ KÉZI NOÉMI
BICZÓNÉ KISS ÁGNES
BODNÁRNÉ NAGY SZILVIA
BORENICH BALÁZS ISTVÁNNÉ
BORSOSNÉ CSÁSZÁR MARGIT
FARKAS ANITA
FEKETÉNÉ NÉMETH MELINDA
FORNAI ERZSÉBET
FÜRJES-STEPANEK CSILLA
GELENCSÉR RITA
HORTYI GABRIELLA
KIRÁLYNÉ ZALKA GABRIELLA
KOCISISNÉ KOVÁCS KINGA
MOLNÁR BARBARA
NAGYNÉ BOR MARIANNA
NAGYNÉ KOVÁCS ÁGNES
PÉNZESNÉ SZILVA GYÖRGYI
POTYONDI ADRIENN
SEBESTYÉN RENÁTA
SIMON HORTENZIA
TIMÁRNÉ LAKÓ ANDREA
TÓTHNÉ MARKÓ ADRIENN
VAJDA GYÖRGYI

A Pedagógia programot megismertem: (pedagógiai munkát segítő)

ARANY ZOLTÁNNÉ
ÁGOSTON LINDA
CSÁSZÁR GABRIELLA
KISS BEÁTA
KORMÁNYOS ERIKA

LEIDAL ATTILÁNÉ
NAGY NIKOLETT
NAGYNÉ PILLER ERZSÉBET
OROSZ MIKLÓSNÉ
PETROVICSNÉ KISS GABRIELLA
PUPORKÁNÉ KISS ZSUZSANNA
SAJTOS MÓNIKA
SZIJJ MAGDOLNA
SZILI KATALIN
TÖRÖK TERK TIBOR
VARGÁNÉ ÁGOSTON KATALIN
VARGA ATTILÁNÉ
VÍGH MIKLÓSNÉ

Székesfehérvár, 2018. augusztus 31.

.....
Gelencsér Rita
óvodaigazgató

Felhasznált Irodalom

1. A Kormány 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.
2. Balázné Szűcs Judit – Miből lesz a cserebogár? Budapest. Alex Typo Kiadó, 1992.
3. Goebel, Wolfgang; Glöckler Michaela: A nagy gyermek-kalauz. Futura Könyvek, Pilisszentkereszt, 2011.
4. Forrai Katalin – Ének az óvodában. Budapest. Editio Musica, 1974.
5. Inkluzív nevelés Ajánlások autizmussal élő gyermekek kompetencia alapú fejlesztéséhez Óvodai nevelés Írta és szerkesztette: Gájerné Balázs Gizella SuliNova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht. Budapest, 2006.
6. Inkluzív nevelés Ajánlások nagyothalló és siket gyermekek kompetencia alapú fejlesztéséhez Óvodai nevelés Írta: Dr. Perlusz Andrea SuliNova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht. Budapest, 2006.
7. Inkluzív nevelés Ajánlások a pszichés fejlődés zavaraival küzdő gyermekek kompetencia alapú fejlesztéséhez I. (magatartászavar esetén) Óvodai nevelés Írta és szerkesztette: Venterné Balogh Angelika
8. Kiss Tihamér: A gyermekek érzelmei. Bp. Tankönyvkiadó. 1995. 156-190 SuliNova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht. Budapest, 2006.
9. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Budapest, Gondolat, 1978.5-276 p.
10. Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel óvodai program
11. Nagy Jenőné: Zenei nevelés az óvodában. Szolnok, Jász-Nagykun- Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet, 1995.
12. Törzsök Béla - Zenehallgatás az óvodában. Budapest zeneműkiadó, 1982.
13. Porkolábné Balogh Katalin: Szempontok az óvodáskorú gyermekek fejlettségének megállapításához. Szolnok, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei pedagógiai Intézet. 1983.
14. Tisza Klub Füzetek 4. Ötletzsák gyűjtemény az óvodai környezet- és természetvédelmi neveléshez. Szolnok. Tisza Klub, 1995.